

Новине српске

МОСТТТОВИ

Савез српских друштава Словеније | Број 61 | Година 16 | Децембар 2020

25

ГОДИНА

Јубилеј без прославе

Поштовани читаоци Новина српских „Мостови”, пред вама је нови шездесет први број нашег и вашег часописа, трећи овогодишњи, а било би их више да није било овога великог зла које задеси цијело човјечанство, овог невидљивог непријатеља који нас спрјечава не само да остварујемо задате циљеве и програме него и да нормално живимо. Неко написа да је ова 2020. година најкраћа година у историји човјечанства и да има само четири мјесеца и то јануар, фебруар, карантин и децембар. Нисам баш сигуран да ли су четири, јер и децембар, како видимо, није ништа бољи од осталих мјесеци. Као што је писано у прошлим овогодишњим бројевима активности српских друштава у Словенији ове године или су потпуно обустављене или су изведене у веома малом броју, ако се ухватило слободног времена без ових ригорозних мјера па да се нешто уради, барем један пројекат, а често је и тај један урађен на другачији начин него обично.

Ове године требало је да се обиљеже јубилеји по друштвима и Савезу српских друштава Словеније, али због стања какво влада није било могуће никако, а камоли достојно прославити годишњице оснивања друштава и Савеза. Сребрни јубилеј, односно двадесет пет година постојања неке организације, је први велики јубилеј, било да се ради о друштву или неком другом облику удруживања и окупљања.

Упркос томе, смогли смо снаге и начина да у овом броју „Мостова” прикажемо дјеловање друштава, слављеника, као и Савеза српских друштава Словеније, па тако имамо прилоге о Српском културно просвјетном друштву „Свети Сава” из Крања које ове године навршава тридесет година свог постојања и рада, затим Српско културно друштво „Слога” Нова Горица које је на неки начин прославило двадесет пет година од свог оснивања, затим је ту и Културно просвјетно спортско хуманитарно друштво „Вук Караџић” из Радовљице које такође навршава двадесет пет година свог постојања и рада као и Савез српских друштава Словеније.

Годишњица оснивања Савеза српских друштава Словеније није значајна само за Савез као организацију него и за сва друштва која су у њему, а то посебно осјећају и исказују они који су од почетка у њему и који си радили на рађању и афирмацији крвне организације српске заједнице у Словенији, и који су непрестано учествовали у борби и напорима да Савез српских друштава Словеније постане озбиљна и препознатљива институција не само у Словенији и матицама, него и шире, у другим земљама Европе и свијета.

У протеклих двадесет пет година урађено је много тога, највише на успостављању сарадње и добрих и корисних односа међу друштвима, као и односа друштава и Савеза, а поготово треба истаћи однос Савеза и друштава према локалним и државним институцијама и органима, а ти добри односи и сарадња допринијели су томе да је у задње три деценије урађено много тога доброг, лијепог и корисног, мада су се у почетку свог дјеловања друштва сусретала са бројним проблемима и потешкоћама, али се добром вољом и сазнањем да се нешто лијепо, добро и корисно ради за сопствени народ, лакше долазило до квалитетних рјешења.

Културним и другим догађајима можемо бити поносни и увјерен сам да много, много тога можемо слободно приказати било гдје и било када, и да не треба да се стидимо онога што радимо, јер радимо за добро свог народа а уједно доприносимо свеукупним културним догађајима у земљи у којој живимо и која нас је прихватила и омогућила да своју културу, језик, писмо, вјеру, обичаје и традицију покажемо својим суграђанима, прије свега Словенцима а затим и припадницима других народа.

На крају, у нади, вјери и љубави, са мудрошћу која нам је потребна у сваком тренутку, завршавамо ову годину вјерујући да се никада више неће поновити и да ћемо у наредној 2021. бити у могућности да живимо животом достојним човјека и да остварујемо своје циљеве и жеље.

Свим читаоцима Новина српских „Мостови”, као и члановима, пријатељима и симпатизерима Савеза српских друштава Словеније и других српских друштава желим срећну и успјешну 2021. годину.

Златомир Бодирожа	
Уз сребрни јубилеј.....	4
Душан Јовановић	
Култура повезује и веже.....	7
Илија Јанковић	
ССДС као кровна организација.....	8
Адријана Шућур	
Двадесет пет година Вука.....	10
Игор Станковић	
ПКУД „Свети Никола” Марибор.....	12
Дијана Багарић	
Домовина се брани лепотом.....	14
Цвијетин Нешковић	
Високи јубилеј.....	16
Драгиша Лазовић	
Тридесет година СКПД „Свети Сава”..	17
Драган Недељковић	
Наш главни непријатељ - неслога.....	20
Остоја Шобот	
Освијешћеност.....	24
Маринко Јагодић Маки	
Откривање топле воде.....	25
Бранко Баћовић	
Преображај.....	27

Насловна страна: Аутор Бранко Баћовић

Издавач
Савез српских друштава Словеније

За издавача
Златомир Бодирожа

Главни и одговорни уредник
Душан Јовановић

Лектор за српски језик
Мића Живковић

Графичка обрада и прелом
Душан Јовановић

Обликовање
Бранко Баћовић

Молимо, да сви дописници шаљу своје
текстове и фотографије (CD) на адресу:
ССДС, Грабловичева 28
1000 Љубљана
или по електронској пошти:
dule56@gmail.com

Штампа:
ENOLA B d.o.o.
Medvode

Излази 4 до 6 бројева годишње
Штампање часописа омогућили:

Jskd

JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

Пројекат је рађен у сарадњи са Владом
Републике Србије и суфинансиран од
Министарства спољних послова - Управе за
сарадњу с дијаспором и Србима у региону и
Министарства културе и информисања

Република Србија

Министарство културе и информисања

Часопис уписан у регистар јавних
гласила у Министарству за културу
Републике Словеније под бројем 785

Уз сребрни јубилеј

Поштовани читаоци Новина српских „Мостови”,

Почаствован сам и чини ми не мало задовољство што могу да вам се обратим са неколико пригодних ријечи баш у овом броју Новина српских „Мостови”, којег штампамо у години јубилеја, двадесет и пет година постојања и рада Савеза српских друштава Словеније. Прилика је то можда да се сви заједно подсетимо неких догађаја у већ подмаклом времену.

Двадесет и пет година успјешног рада значајан је јубилеј за све који су предано радили и још увијек раде на опстанку и просперитету Савеза српских друштава Словеније.

Нека ова моја бесједа буде уједно и честитка свима познатим, мање познатим и оним непознатим прегоаоцима који су радили, добро жељели и на прави пут упућивали како би успјешније савлађивали све изазове који су нам све ове године стајали и још увијек стоје на путу као несавладива препрека у остваривању насушних потреба наше националне заједнице.

Нове околности проузроковане епидемијом КОВИД 19 укључујући усвојене мјере државних органа у циљу обуздавања епидемије значајно су утицале на живот сваког појединца, самим тим и заједнице у цјелини.

Суочени са насталом реалношћу у руководству ССДС били смо приморани одустати од раније планираног свечаног обиљежавања јубилеја двадесет и пет година постојања и рада ССДС.

Појавом епидемије и са њом у вези усвојеним мјерама Владе Републике Словеније привремено смо обуставили већ започете активности очекујући скоро превазилажење насталог епидемиолошког стања и поновни наставак активности. Како сви знамо епидемиолошка слика постала је слабија, а мјере Владе строже и ригорозније. Били смо при-

морани одустати од намјераног пројекта одржавања свечане академије поводом двадесет и пет година постојања и рада ССДС.

Опште је познато да је епидемијом и мјерама Владе за њено обуздавање значајно онемогућен рад наших друштава и нашег Савеза што ће, сигурни смо, имати несагледиве посљедице за даљњи рад. Свјесни смо колико ће бити потребно труда и енергије да све многобројне активности у нашим друштвима поново оживе и добију облик, димензију и динамику предепидемиолошког времена.

За боље разумијевање сматрам изузетно важним казати слjedeће. Савез српских друштава Словеније јесте најстарији Савез на подручју Републике Словеније у којем су се самоиницијативно, добровољно удружила тада, прије двадесет и пет година, дјелујућа регистрована српска друштва у Словенији, као и велики дио друштава касније регистрованих.

Од тада па до данас ССДС јесте кровна организација највећег броја организованих српских друштава у Словенији. Трајање је то вриједно поштовања. Тешко је, скоро немогуће, набројати све активности, поготово ако узмемо у обзир чињеницу да је Савез кровна организација и самим тим артикулише активности друштава чланова Савеза, а упоредо Савез се бавио питањима од виталног интереса за нашу националну заједницу.

Без активности ССДС и друштава учлањених у Савез сигурно би слика наше српске националне заједнице у Републици Словенији била другачија, свакако слабија. Било је у раду Савеза успона и падова, то је неспорно. Рекао сам више пута, поновићу и овдје, да смо ишли некада крупним, некада ситним корацима, али смо увијек остављали трагове. Те трагове видјели су и виде сви који желе.

На овом мјесту не бих говорио о културним активностима наших друштава. Те актив-

Златимир Богирожа, председник ССДС

ности су многобројне и о њима ће говорити сама друштва. Поред, како рекох, многобројних активности друштава, ССДС организује сваке године Фестивал српских фолклорних ансамбала Словеније. Фестивал има и квалификациони карактер.

На основу оцјене стручног жирија, а по позицијама које је усвојио Савјет Европске смотре српског фолклора сваке године буду изабрани ансамбли који путују на Европску смотру српског фолклора дијаспоре и Срба у региону. Не гордимо се, али би било неправедно ако не подсетим да су наша друштва, односно ансамбли, по правилу освајала висока мјеста, а три године заредом наши учесници освојили су прво мјесто.

До тада никоме није пошло за руком три пута заредом бити првак на овом престижном такмичењу. Није потребно наглашавати колико је одјека у нашој средини и новој

25
ГОДИНА

1996 / Оснивачка скупштина Савеза

2006 / Смотра фолклорних група

домовини имао овај успјех. Постали смо далеко препознатљивији, многи припадници наше националне заједнице као и већински словеначки народ препознали су ту нашу препознатљиву посебност изражену у нашој култури, вјери и духовности.

Без обзира што као непризната национална заједница немамо приступа медијима, посредством наших новина „Мостови”, и како се то каже од уста до уста, вијест о нама је обишла један дио макар заинтересованих по свијету, па су се ређале размјене гостовања по Републици Србији, Републици Српској и широм Европе, гдје се наша омладина упознавала, дружила, стицали нова пријатељства и размјењивала искуства и све то на миловучном српском језику.

Постојао је и још и данас постоје понеки када желе да оспоре, минимизирају заслуге ССДС и његових друштава у очувању идентитета и позитивне препознатљивости српске националне заједнице у Словенији. Тада са подништавањем говоре како се код нас у ССДС ето само нешто мало игра и пјева и да смо ми нека група деструктивних старца жељни функције и фотеље.

Нигдје се у својој злоби не дотичу да смо сви ми волонтери и све што радимо чинимо из оних најсветијих осјећања према свом народу и својој богатој прошлости. Како нам рече велики Михајло И. Пупин: „Ништа није узвишеније од човјекове љубави према свему оном што сачињава његов народ”.

Намјерно се заобилази чињеница да наша друштва сваке године улажу много труда како би осмислили нове културне садржаје и обогатили културна дешавања.

Тако смо угостили многе драгоцене бесједнике из Србије и Републике Српске који су говорили на различите теме из историје и књижевности српског народа. Није занемарива чињеница да смо кроз наше пројекте афирмисали различите културне ствараоце, наше саплемењаке који нису наши чланови.

Годинама смо били, а биће тако и у будуће, подршка многим ствараоцима из редова нашег народа који живе, раде и стварају у Словенији. И то је наше посланство. Семинаре

које смо организовали посјећују бројни млади људи из Словеније, а по правилу и из земаља окружења (Италије, Аустрије, Њемачке..., па чак и из Канаде) гдје стичу потребна знања и тако обogaћени постају спремији и слободнији у изражавању својих културних садржаја, а јако битно и по правилу у својим срединама организују властите семинаре и предавања на којима битно доприносе едукацији и интересовању за културну нашу богату културне баштине.

Наше новине „Мостови” редовно издајемо у складу са расположивим средствима и уз несебичан труд и залагање главног и одговорног уредника. Препознали су наш труд и залагање у институцијама матичне и домицилне државе, али не баш у мјери колико би требали и са скромним материјалним средствима помажу реализацију наших пројеката.

Имамо разумијевања и за њих. Заиста реалност је данашњег времена да су популисти у налету и на сцени са разноразним пропагандним флоскулама.

Нама заиста велики проблем стварају, како сам неколико пута казао, појаве тих разних бујица које никада нису постале ријеке, а редовно су остављале трагове свог рушилачког похода. Многи желе да се покрију мраком пропаганде, не сјећајући се или не познајући Христове ријечи: „Не бојте их се дакле; јер нема ништа сакривено што се неће открити, ни тајно што се неће дознати”.

Кажу за византијског императора Константина Порфирогенита, да је казао, још у седмом вијеку; „Када би ови Словени били сложни, онда нама не би било више мјеста на овим просторима. Срећа наша што су они несложни, па због тога неће моћи да остваре своје планове и циљеве...”

Ми ипак дубоко вјерујемо да ће се све избистрити и бити на своме мјесту. Потребно је стрпљења, упорног рада и да сви ми, свако од нас прво кренемо од себе.

Потребно је и на овом мјесту казати да смо ми као кровна организација редовно били позивани и учествовали на различитим скуповима на којима је било говора о непризнатим националним заједницама у Републици

Словенији гдје и ми на нашу жалост спадамо и дијелимо статус са другим народима некада нам заједничке државе.

Стављени смо у исти ред, мада, ако би било више воље за историјским памћењем и освјежавањем историјских сјећања на овим просторима, не би било тешко схватити нашу посебност и заслуге наших предака и жртве коју су поднијели за ову средину, па ако хоћете и ову државу. Ако сви други, намјерно или случајно то заборављају, ми не смијемо и вјерујемо да нећемо.

Ми смо само спона прошлости и будућности и треба да чинимо тако да се не стидимо пред лицем предака својих нити да се потомци наши буду морали стидјети за нас или због нас.

Савез српских друштава Словеније активно ради заједно са Савезима осталих непризнатих националних заједница на рјешавању кључног питања или како ми често кажемо питања свих питања. То је признавање статуса националне мањине нашој националној заједници у Словенији.

То је кључно питање, јер знамо да би добијање статуса националне мањине значило остваривање колективних права наше националне заједнице и омогућило системско рјешење у очувању идентитета, језика и свеукупне културне различитости на овом простору.

Још 2002. и 2003. године активно смо били укључени у истраживања која је водио Институт за етничка питања Републике Словеније. Пројекат је вођен под именом „Положај и статус припадника народа некадашње Југославије у Републици Словенији”. Заједно са осталим непризнатим заједницама испоставили смо кључне проблеме у раду наших друштава и наше националне заједнице. И по завршеном истраживању наставили смо наше активности по том питању и то траје још и данас.

Много је било разговора, састанака са представницима државе, Владе Републике Словеније, Парламента и представника политичких странака које су нас примале на разговор. Највише разумијевања показали

2008 / Посета председнику Републике Српске

2008 / Протест у Љубљани

2008 / Панорама српске књижевне речи

су на Министарству за културу и Министарству за школство, науку и спорт. Ипак, редовно су нам одговарали да не постоји законска основа за конкретне активности које би довеле до рјешења нашег проблема и признања статуса националне мањине. Били смо присутни и на Округлим столовима Комисије за борбу против расизма и нетолеранција у Савјету Европе (ECRI).

Године 2007. приликом своје треће посјете Словенији ECRI је у свом извјештају записала да мора Република Словенија на одговарајући начин ријешити мањинско питање у припадника народа и народности некадашње заједничке државе СФРЈ који живе у Словенији. Сличних сусрета са представницима међународних асоцијација које дјелују на подручју очувања мањинских и људских права било је у протеклим годинама заиста много.

Сваки пут смо испостављали исту проблематику, што су те међународне комисије записивале и у својим извјештајима слале на одговарајуће адресе словеначке државе.

Тек на почетку 2010. године смо заједно са осталим непризнатим етничким заједницама наишли на озбиљнију подршку неких посланичких група, прије свега Социјалних демократа, Мирана Потрча и Јање Класинц.

Годину дана интензивних разговора са посланичким групама парламентарне позиције, касније и опозиције је у Парламенту Републике Словеније 1. фебруара 2011. године усвојена Декларација Republike Slovenije o položaju narodnih skupnosti pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Republiki Sloveniji.

Вриједност поменуте Декларације, у чијем доношењу смо активно учествовали, јесте да смо по први пут службено именовани да смо Срби, политички смо признати да смо национална заједница.

Прије усвојене Декларације сврставани смо и називани разним именима Досељеници, Други, Несловенци, Тифури...итд. По усвајању Декларације и на њеној основи исте године формиран је Савјет Владе РС за питања националних заједница некадашње СФРЈ у Словенији.

Од тада па до данас редовно ССДС, као и други Савези именујемо представника у тај Савјет Владе. Сваком промјеном Владе на ново се конституише Свјет којег сачињавају шест представника Владе и шест представника непризнатих националних заједница. Из сваке по један.

Поред наведених активности у годинама иза нас ССДС активно се бавио хуманитарним радом како кроз локалне активност друштва тако и оне заједничке које је Савез координирао. Једна од најзапаженијих свакако је 2014. године за вријеме катастрофалних поплава које су захватиле Републику Србију и Републику Српску односно БиХ.

Та акција трајала је десетак дана и по обиму прикупљене и испоручене помоћи превазишла је сва очекивања. На прву информацију о катастрофи сазвали смо хитну ванредну сједницу Извршног одбора, позвали на сједницу Амбасаду Републике Србије и БиХ и у сарадњи са њима отпочели хуманитарну акцију на више збирних мјеста.

Радило се даноноћно и како рекох резултати су премашили сва очекивања. Помоћ је стигла са разних страна, физичких лица и предузећа, а укључена је била и наша Српска православна црква.

Потребно је казати и овом приликом одати потребну захвалност свима који су вриједно даноноћно радили, а ипак организација и координација је била из ССДС.

Импозантан број Словенаца се такође одазвао овој хуманитарној акцији, а у Крању у просторијама КД „Брдо” помоћ је уручила лично госпођа Аленка Братушек, тадашња предсједница Владе Републике Словеније и у разговору изразила дивљење на организованости те понудила помоћ за све што нам буде потребно.

Вјероватно је оволиком успјеху ове хуманитарне акције допринијело велико искуство већине наших друштава у хуманитарном раду још из времена ратних дејстава у отаџбини већине њихових чланова.

Савез српских друштава Словеније организовао је мирне протесте „Поклон жртвама

агресије на Србију и Црну Гору” 30. марта 1999. године са почетком у 17 часова испред Српске православне цркве у Љубљани.

На протесту је било присутно више од 20 000 учесника који су мирно и достојанствено у колони кренули зацртаном путањом улицама Љубљане и без и једног инцидента мирно се вратили пред цркву а у 19.30 слиједило је уписивање у протестну књигу, те повратак својим кућама.

Поштовани читаоци, ово моје не баш кратко излагање, представља само један дио активности ССДС у току ових двадесет и пет година постојања и рада. Није могуће нити је потребно све написати, али сам ипак сматрао потребним понудити мање упућеним нешто што јасно може демантовати и поставити на лаж тврдњу да у ССДС ето тамо неки само то нешто мало играју и пјевају.

Обзиром да је ово вјероватно задњи штампани број наших српских новина „Мостови” у овој години коју испраћамо, нека ми буде дозвољено на крају казати моје жеље свима вама, свима нама у години коју дочекујемо.

Жеља ми је да у години која долази сви заједно учинимо напор, прије свега свако код себе и у себи, како би били кадри кренути путем помирења, препотребног нам заједништва, искреног разумијевања и опроста.

Опростимо једни другима и оно што не очекујемо да други нама опросте. Говоримо и мислимо лијепо једни о другима, његујмо и развијајмо наше духовне и моралне вриједности.

Сачувајте радост у души, мир у мислима и љубав у срцу, без обзира на околности у којима се нађете. Тек када радост других постане наша жеља и циљ који нас чини срећним, ми смо истински спремни за помоћ и разумијевање других.

Нека је радост од Господа и љубав ближњих увијек са вама.

Златомир Бодирожа

2008 / Представа Наследник

2010 / Слава Републике Српске

2010 / Зашто пишемо песме

Култура повезује и веже

Култура – чинилац повезивања између друштава и Савеза

Сва српска друштва у Словенији, која су чланови Савеза српских друштава Словеније, имају у својим статутима и програмским одређењима записано да је њихово дјеловање усмјерено прије свега на подручје културе, затим подручје хуманитарног рада, спортских активности и још неких дјелатности која повезују с једне стране чланство у поједином друштву, а с друге стране служе повезивању између друштава. То доводи непосредно или посредно, како када, и до повезивања између друштва, односно друштава, и Савеза српских друштава Словеније, организације која окупља највећи број српских друштава у Словенији.

Иако је у већини друштава у великој мјери њихова дјелатност усмјерена на подручје фолклора, односно на његовање и очување народне игре и пјесме, с обзиром да то највише привлачи младе и да је највећа заинтересованост за такву врсту културног дјеловања, ипак имамо у друштвима присутне и друге облике и садржаје везане за српску културу. Ту су, у складу са могућностима, прије свега људски капацитети и могућности, организоване и секције за различите друге активности, као што су драмска, литерарна, спортска, а било је и има покушаја учења српског језика и историје. Кад смо код српског језика треба напоменути да се у одређеној мјери језик може научити и без институционалног учења, мада је ипак учење кроз школе нешто друго и квалитетније, али у неким приликама може се и спонтано учити. То прије свега важи за породицу а онда и за друштво, ако је неко члан било које секције у друштву. Често смо свједоци тога да се на пробама фолклора не говори и не комуницира на српском, а то је баш једна прилика да се нешто научи, јер има, треба признати, и оних који су веома добро савладали српски језик управо кроз ово што сам навео, а то су породица и друштво.

У протеклих двадесетак година пратио сам рад српских друштава и остваривање културних пројеката, а у многим пројектима и

лично сам учествовао у припреми, организацији и извођењу. Могу слободно рећи да су друштва, чланови Савеза српских друштава Словеније, у протеклом периоду, односно у двадесет и пет година постојања Савеза урадила преко сто културних догађаја са разноврсним садржајима и веома квалитетно, узимајући у обзир чињеницу да се ради о аматерским друштвима и друштвима са скромним материјалним, финансијским, просторским и људским могућностима. Приказане су драмске представе, приређивани концерти фолклора, односно народних игара и пјесама, литерарни сусрети, издано је на десетине књига српских књижевника који живе у Словенији и пишу на српском језику, остварена су многа гостовања како по Словенији исто тако и по другим државама широм Европе.

Скоро сва друштва у ССДС су за свој обиман и квалитетан рад добила разна признања, од општинских, државних, награда на такмичењима и фестивалима, како домаћим тако и страним, а на рачун тога друштва су добила статус друштва у јавном интересу на подручју културе а тај статус додјелило им је Министарство за културу Републике Словеније. То је за сва друштва подстрек за шире повезивање, изван локалне заједнице а исто тако и изван српске заједнице, повезивање и сарадња и са другим културним друштвима и организацијама.

Друштва су међусобно сарађивала, у мјери у којој су то допуштале могућности као и заинтересованост за сличне активности. Тако имамо на фолклорним сусретима учеснике из више друштава, драмске групе гостују и изван свог мјеста, односно сједишта друштва, литерарни ствараоци учествују на књижевним сусретима гдје год се укаже прилика. Све то важи како за Словенију тако и за наше матице и друге државе у окружењу и шире.

Све то у великој мјери доприноси повезивању друштава, изналажењу нових могућности, тражењу нових садржаја и заједничких

наступа, а са друге стране је значајно све то и за повезивање међу члановима друштава, што се посебно види на упознавању и зближавању међу фолклорашима, јер је некако као урођено да нас игра и пјесма најлакше и најбрже зближује.

Свиме што смо до сада урадили, како по друштвима исто тако и у Савезу српских друштава Словеније, можемо и треба да будемо задовољни и да нас све то на неки начин обавезује да у будућим активностима будемо још разноврснији и квалитетнији јер култура, а можемо слободно рећи и наша српска култура, је веома богата, непресушни извор надахнућа и могућности.

Често смо у прилици да чујемо мишљење како аматерска друштва, а поготово српска друштва у дијаспори, треба да се баве, и баве се, очувањем традиције и обичаја српског народа и његове културне баштине. Јесте, треба и то, али се никако и ни у ком случају не смије занемарити и запоставити и културно стваралаштво, јер култура није нешто што је нечим за сва времена ограничено, него сама тежи да се непрестано допуњује, усавршава, обогаћује новим садржајима, методама, да постане приступачна свима и сваком појединцу према његовим склоностима и заинтересованости. Замислите кад би престало културно стваралаштво шта би рекле генерације иза нас, да ли би нам биле захвалне као што смо ми захвални свима онима који су радили и стварали прије нас. Вјерујем да ће, упркос невољама које се дешавају, као што је ова са епидемијом, наша друштва наставити са радом, да ће им ово бити подстицај за још већу ангажованост и да ће наше културне везе постати још чвршће. Мало је тога што тако брзо, лако, једноставно и чврсто повезује људе као што је култура, без обзира на њихову народну, језичку, географску или било коју другу припадност.

Душан Јовановић

2011 / Семинар

2011 / Литерарно вече

2011 / Представа

Савез српских друштава Словеније

као кровна организација Срба у Словенији

Савез српских друштава Словеније је основан 4. 3. 1995. године у Љубљани. Основало га је неколико друштава, а 13. 1. 1996. на скупштини ССДС у хотелу Лев у Љубљани, су сва српска друштва, која су била до тада регистрована, ушла у Савез српских друштава Словеније и тада је било девет друштава. Сва друштва су прихватила програм и изабрала ново руководство кровне организације. Идеја о оснивању Савеза српских друштава Словеније је наишла на велику подршку српског народа који живи у Републици Словенији. Оснивање ССДС је допринело томе да смо имали могућност деловати на целој територији Републике Словеније. Друштва која су била основана од Мурске Собоце па до Нове Горице су добивала помоћ и савете како да најбоље организују рад друштава у тим местима где су била регистрована. Савез српских друштава Словеније је од самог почетка свога деловања имао једном годишње редовну годишњу скупштину а сваке друге године је била изборна скупштина. ССДС има своје органе: Скупштину (као највиши орган кровне организације Срба у Словенији), Извршни одбор, Надзорни одбор и Суд части. Илија Јанковић је изабран за председника ССДС, на скупштини која је одржана 24. 1. 2004. у рекреативном центру Мостец у Љубљани. У то време Савез није најбоље функционисао, требало је огромно труда и знања да се Савез као кровна организација постави на своје место, регистрација часописа Мостови, добили смо предлог да се часопис зове Српске новине а ново изабрани Извршни одбор је на својој првој седници у Нови Горици (просторије СКД Слоге) донео одлуку да се имену Српске новине дода још „Мостови“. За уредника је постављен Раде Баграчевић, он је био две године уредник и једног дана Министарство за културу Србије је захтевало да се мора заменити уређивачка политика, да они као главни финансијери желе да виде у новинама више ћирилице и више извештаја о раду српских друштава у Словенији а мање слика главног уредника. У јануару 2006. за главног и одговорног уредника ја сам предлагао Душана Јовановића и од тада „Мостови“ имају велику улогу у развоју и повезивању српских друштава у Словенији па и шире. То је било изузетно тешко време за рад српских друштава као и самога Савеза, требало је добити поверење од друштава, наших матица Србије и Републике Српске, од институција у Републици Словенији, помирити неке наше Србе који су навикли да роваре по својој вољи тј. да шаљу дописе у Београд, Бању Луку, Љубљану и тиме су отежавали праву комуникацију ССДС као кровне организације са тим

Илија Јанковић, председник СКД „Слога“ Нова Горица

институцијама. Знали смо да је маркетинг изузетно важан, зато смо осим „Мостова“ поставили и интернет страну ССДС (www.ssds.si), кренули у посете институцијама у нашим матицама као и институцијама у новој домовини. У то време смо имали изузетно добре односе са амбасадама наших матица у Љубљани, велику подршку смо имали и од Министарства за дијаспору (министар Војислав Вукчевић, као и његови сарадници Александар Чотрић и Миодраг Јакшић), од председника Републике Српске, посебно покојног Милана Јелића. У децембру 2004. Савез српских друштава Словеније је предао захтев у Државни збор Републике Словеније тј. председнику државног збора др Францету Цукјатију и захтевали од њега да наш захтев за признање статуса националне мањине, уврсти на дневни ред Владе. Одговор који смо добили од Францета Цукјатија нас је изузетно разочарао и тада смо видели да статусно питање није могуће решити без наше матице Србије. За четири године на челу ССДС је једно велико искуство, огромно састанака, разговора, много скупштина ССДС, велики број реализованих пројеката, неколико мирних протеста у Љубљани, такмичења фолклорних секција, одласци на Европске смотре српског фолклора дијаспоре и Срба у региону, многи пређени километри на релацији Нова Горица, Љубљана, упознато огромно добрих и пријатних људи као и оних мање пријатних, али живот иде даље и нека нам наша кровна организација ССДС потраје најмање још толико. Да хоће, каже и изјава коју је дао Александар Чотрић у Билтену ССДС који је штампан поводом 20 година ССДС на Бледу: „Срби у Словенији су опстали захваљујући Савезу српских друштава Словеније“. У истом Билтену мр Игор Тершар каже: „Савез српских друштава Словеније повезује шеснаест изузетно препознатљивих културних друштава. На основу великог броја

квалитетно реализованих пројеката, који су прешли локални културни простор, а који представљају допринос к развоју идентитета српског народа на територији Републике Словеније, Савез српских друштава Словеније је придобио статус друштва, које делује у јавном интересу. Изузетан одјек имају наступи српских друштава по различитим градовима у Словенији и иностранству“. Ово је прилика да ја изнесем своје мишљење око регистрације Националног савета Срба Словеније (НССС) и Савеза Срба Словеније (ССС). Сами поступци око формирања те две организације немају никаквих дотичних тачака са политичком културом, етиком, постојећим правом и користима српског народа, него чине дивљи упад у редове организованих српских друштава, са необично тешким последицама. Регистрација ова два друштва је нешто најгоре што се могло догодити српском народу у Словенији. На челу тих друштава су постављени они који апсолутно нису ништа допринели развоју кровне организације ССДС и његових друштава. Регистрована су друштва која немају ни програма, немају визију нити дивизију и таква друштва су унапред осуђена на пропаст. Као дугогодишњем активисту није ми јасно зашто је наша Амбасада у Љубљани дала подршку за регистрацију друштава која су донела још већи раздор међу Србе који живе у Словенији, све активности које планирају та два друштва, тј. њихов програм је могао да се реализује у саставу кровне организације ССДС. Занимљиво да програм ССДС, од стране надлежних институција Матице, до данас није адекватно прихваћен, сваки пута када смо били са делегацијом у Београду, морали смо изнова да представљамо наш програм, наше циљева а сви председници наше Матице имају у своме мандату регистровано најмање једно друштво које би требало по мишљењу њихових саветника да буде кровна организација. Тако се вртимо у круг

од 199.5 године, уместо удруживања у ССДС, најчешће наша Матица подржава појединце, без програма, који су имали за циљ како да себи обезбеде хлеба без мотике. На задњој скупштини ССДС, је господин Марко Сладојевић узео себи за право да људе који раде волонтерски у друштвима назове дезертерима а нас бивше председнике ССДС, незналицима, неспособним, и људима који су без јајца. Драга моја браћо да ли је могуће да са таквим представницима који имају подршку у нашој Матици од водећих људи, ми морамо да сарађујемо или да само климнемо главом. Ја као председник Српског културног друштва „Слога” не желим и нећу. Нека се појединци у нашој Матици замисле по кога су слали хеликоптер у Љубљану 2014, ти људи који су тада стигли у Београд су најмање допринели хуманитарној помоћи коју је српски народ из Словеније послао за поплавом захваћену нашу браћу у нашој Србији.

Када сам размишљао о свечаном броју Мостова ја сам одабрао један мој говор у Београду на првој конференцији која је одржана јуна 2005, тада предложене тезе још су актуелне.

ЗАЈЕДНО У УЈЕДИЊЕНОЈ ЕВРОПИ
МИНИСТАРСТВО ЗА ДИЈАСПОРУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЈУНИ 2005 БЕОГРАД
Говор председника Савеза српских друштава Словеније Илије Јанковића

Поштоване даме и господе,
Данас сам необично радостан што ми се указала прилика и част да активно учествујем на овом изузетно значајном састанку посвећеном теми: Заједно у уједињеној Европи-положај и перспективе српских заједница у земљама окружења. Ово је изнад свих очекивања, јер се мало када догоди да своје земљаке из дијаспоре дочекују на овај начин највиши представници државе и народа Србије. Хвала што сте на дневни ред уврстили ову значајну тему и необично сам дирнут јер осећам да иза нас стоји матични народ, матична држава и да долази време решавања многих нагомиланих, отворених, нерешених питања Срба у Словенији, на реализацији матичне и домицилне државе.

Поштована и уважена господе, осећам своју дужност и потребу да се овом приликом захвалим својим најближим сарадницима који су својим несебичним радом и одговорношћу ради наших заједничких интереса сачували друштва и кровну организацију Савез српских друштава Словеније у веома тешким околностима у последњих петнаест година. Без обзира на све, стварање и очување друштава било је масовно подржано од Срба, а спремност наших људи да помогну, ратом и другим недаћама захваћену браћу, ни једног тренутка није долазила у питање. Хвала и Амбасади Србије и Црне Горе, Амбасади Босне и Херцеговине у Љубљани, Министарству за дијаспору, Министарству за културу Републике Србије и многим другим појединцима. Према последњем попису становништва у Републици Словенији има

нешто мање од четрдесет хиљада Срба. Податак указује на чињеницу да се број Срба након лома заједничке државе смањује, јер према подацима објављеним деведесетих година прошлог века, број Срба је износио педесет четири хиљаде. Узроци томе су различити, међутим, ми смо још међу најбројнијим народима у Словенији. У Словенији постоји четрнаест друштава, од тога једно црногорско регистровано друштво, која су учлањена у Савез српских друштава Словеније тј. у кровну организацију српског корпуса у Словенији. Према броју припадника са вишом и високом стручном спремом, Срби, предњаче у поређењу са другим припадницима националних заједница. Републику Словенију смо прихватили као своју нову домовину. Лојални смо грађани и поштујемо кодекс културног односа са свим грађанима у ужем и ширем окружењу. Признати смо као добри и признати радници, без сумње, томе су допринела сва српска друштва и кровна организација Савез српских друштава Словеније. Словеначка држава, дакле, са српском популацијом нема никаквих проблема и, према томе, могло би се очекивати да су наши многобројни проблеми примерно решени. Ситуација је међутим, потпуно супротна. Ми немамо решен статус, без обзира што смо аутохтони, а ни традиционално добри односи између наших народа и привредни прворазредни интереси Републике Словеније у нашим матичним земљама не доприносе томе, па чак не помаже ни Европска конвенција о заштити људских права. Добијањем статуса националне мањине решили бисмо многа материјална, културна и сва друга питања која припадају једној националној мањини. Кршење права Срба споро се решава. Један од примера су „избрисани”. Сва друштва, а посебно кровна организација, имају исти проблем, а то је материјална и просторна невоља, који онемогућавају и најосновнији рад и функционисање. Све наше иницијативе како би се ти проблеми решили, наилазе на непослушност. Данашњи састанак је зато преломни и овим датумом се пише нова страница наших међусобних односа. Усвајањем данашње Декларације, Савез српских друштава Словеније сматра да ћемо све досадашње пропусте који су начињени пре десет и више година, убрзаним темпом вратити на решавање статуса Савеза који би морао имати у Републици Словенији, то јест нашој домовини. Ако су наша браћа Словенци добили статус националне мањине у нашим матицама, онда би било логично да и ми Срби, који имамо држављанство Републике Словеније добијемо тај статус националне мањине. Само на тај начин бисмо очували наше обичаје, традицију, културу и, што је најважније, језик и писмо српског народа. Ми желимо интеграцију, али никако асимилацију. Зато смо одушевљени што у последње време Министарство за дијаспору, као и амбасада Србије и Црне Горе у Љубљани, изузетно добро и коректно сарађују са кровном организацијом ССДС као највишим органом Срба у Републици Словенији. Гле-

дајући програм Савеза предлажемо:

1. Решење статуса националне мањине српског народа у Републици Словенији,
2. Уз сарадњу матичне државе, кровне организације и наше домовине изградити или употребити постојеће објекте који су били у власти Републике Србије за инфо центар, или најпростије речено Српску кућу у Републици Словенији, која би била отворена за све потребе наше матице, наших друштава као и свих пријатеља српског народа.
3. Желимо да нам Министарство за школство, са својим стручним кадром, помогне у организовању допунске школе на српском језику на целој територији Републике Словеније.
4. Очекујемо од свих наших званичника да приликом посете Словенији нађу толико времена да се састану са представницима кровне организације која би требало да има директне контакте са својом матицом, јер тиме у словеначкој политици добијамо већи углед.
5. Очекујемо од Министарства за дијаспору да подржи напоре кровне организације (ССДС), која жели да сва српска друштва регистрована у Републици Словенији буду чланови кровне организације (ССДС), јер не смемо дозволити да лични интереси превладају националне.
6. Очекујемо да културна друштва Срба буду носиоци регионалног и локалног повезивања и организовања, а кровна организација, да одржава комуникацију са домовиним и матицама.

Време и број проблема нам не дозвољавају да истичемо појединости. Зато су у излагању наглашене битне и ствари принципјелне природе. Органима матичне државе су на располагању извештаји и материјали који прецизније говоре о нашим отвореним проблемима и нерешеним питањима. Молимо надлежне органе матичне државе да се заузму за успостављање сталних, директних комуникација на свим секторима делатности на чијим се принципима темељи организација државе. На функцији председника кровне организације (ССДС) учинићу све да наша заједничка одлучност уроди плодом. Очекујемо да ће матична држава да поштује кровну организацију као прву спону између матичне и домицилне државе, као мост и темељ нашег заједничког рада. Такође желим да се искрено захвалим Министарству за културу Републике Србије што нам је финансијски помогло остварење, штампање, првих српских новина „Мостови”. Желим, на крају, да истакнем, иако је, можда, било много критике у нашој домовини, сматрамо да само коректним дијалозима, без икаквог заостравања, можемо доћи до жељеног циља. Мислим да ово мишљење делим са својим најближим сарадницима, Извршним одбором Савеза, представницима друштава који су учлањени у кровну организацију и делегатима скупштине Савеза и другим органима кровне организације (ССДС).

Двадесет пет година Вука

Културно, просветно, спортско, хуманитарно друштво „Вук Караџић” Радовљица основано је 1995. године и ове године слави 25 година постојања и активног рада. Друштво је основано са циљем да негује оно што је лепо и драгоцено, што је вековима стварано и чувано у нашем српском народу. Многи важни догађаји, обреди и обичаји били су праћени играма и песмама. Кажу, да се кроз песму чува језик и враћају успомене, а кроз игру се одражава љубав и вера да се оно што је народ стварао никада неће заборавити, јер је управо то оно што на крају остаје иза нас.

Друштво је активно на различитим подручјима. Имамо фолклорну, певачку, литерарну и спортску секцију, где активно радимо и стварамо. Најбројнија је фолклорна секција, у којој раде дечије групе, ветеранска група и извођачи. Заједно са мушком и женском певачком групом редовно представљамо своје друштво на манифестацијама у Словенији и шире. Редовно учествујемо и на Европској смотри српског фолклора дијаспоре и Срба у региону. У последњих неколико година активирала се и секција ручних радова, која омогућава, да млађе генерације науче старе занате и самим тим обогате нашу ношњу.

У 2013. години смо преселили свој рад, свој „дом” на Јесенице. Са новим просто-

рима, новим добицима, постали смо још активнији, с још већим заносом радили на старим и новим пројектима. Тако смо обновили и обогатили наш репертоар, допунили наш економат народне ношње и постигли и остварили битне манифестације друштва, које су: „Вукови дани”, „Завичајно вече”, дечији фестивал „Разиграни табанчићи”, Традиционални певачки концерт, „Видовданска прослава”, Слава друштва Митровдан и годишњи целовечерњи концерт.

Друштву је додељен статус друштва у јавном интересу на подручју културне делатности, којег је 2014. године доделило Министарство за културу Републике Словеније.

У тих двадесет пет година постојања, друштво „Вук Караџић” је доживело и нека већа достигнућа. На Европској смотри српског фолклора дијаспоре и Срба у региону у 2002. години смо освојили прву сребрну плакету. До данас, друштво је укупно освојило једну бронзану и четири сребрне плакете. А на ЕССФ 2018. године освојили смо и специјалну награду за најоригиналнији костим.

Такође, велика част нам је била помоћ у организацији и учествовање на Свечаној академији поводом 20 година Савеза српских

друштава Словеније, чији смо дугогодишњи члан.

Најновије и најсвежије достигнуће у друштву је наш ЦД, на којем смо снимили традиционалне песме у извођењу мушке и женске певачке групе друштва.

У овој последњој години, која није баш наглоњена раду друштвима у Словенији па и шире, учествовали смо у светском пројекту „Фолклораши широм света”. Спојили смо певачке снаге друштва са осталим играчима с читавог света, а ускоро спремамо са њима и нове пројекте.

Такође учествујемо у он-лине квизу, којег је покренуо Фолклор Магазин.

И тако је наше друштво кроз свих 25 година постојања вредно радило, стварало, учило и доста тога постигло. Кроз све те године прошло је доста генерација и омогућило, да се наше посланство преноси даље и чува наша култура. Поносни смо, што наше друштво и чланове можемо назвати својом породицом, такозваном „Вуковом породицом”, која шири своју љубав уз песму, игру и весеље.

Текст: Адријана Шућур
Фото: Архив друштва

КПСХД „Вук Караџић” Радовљица - Извођачки ансамбл

КПСХД „Вук Караџић” Радовљица - Заједничка фототографија после концерта

КПСХД „Вук Караџић” Радовљица - Певачка група

КПСХД „Вук Караџић” Радовљица - Ветерански ансамбл

КПСХД „Вук Караџић” Радовљица - Дејчи ансамбл

Плесно културно уметничко друштво „Свети Никола” Марибор

Плесно културно уметничко друштво „Свети Никола” основано је 2003. године. Годину дана касније друштво је постало члан Савеза српских друштава Словеније.

Друштво је основано на добровољним основама својих чланова у циљу развоја, неговања и унапређења српске културе и традиције кроз фолклорне активности, ликовне и литералне делатности на подручју Штајерске у Словенији. У оквиру друштва успешно делују фолклорна секција, певачка секција и ликовна секција. Друштво се са фолклорном и певачком секцијом представљало на бројним манифестацијама широм Словеније и ван њених граница.

Фолклорна секција подељена је на две групе дечију и одраслу фолклорну секцију. Дечија секција окупља малишане које кроз игру и песму уче првим играчким корацима. Одрасла фолклорна секција је најбројнија и најактивнија. Учествовала је на бројним смотрема, фестивалима и концертима ши-

ром Словеније и у иностранству. Чланови одрасле фолклорне секције редовно учествују на семинарима народних игара и песама, где уче од најбољих кореографа истраживача и своје знање преносе на остале чланове друштва. Такође, чланови ове секције у оквиру друштва организују семинаре народних игара и песама, на којима учешће узимају чланови бројних друштава из Словеније и иностранства.

Чланови певачке секције кроз разне радионице и семинаре традиционалних песама уче и вежбају са еминентним стручњацима из области етномузикологије, а затим са наученим песмама представљају на разним концертима.

Чланови ликовне секције надахнути богатом српском ризницом културе и уметности сваке године организују радионице и изложбе ликовних радова на којима је представљено кроз слике, фотографије и предмете српско материјално богатство као и српска историја.

Осећајући дефицит српских културних догађаја и традиције у Марибору и другим деловима Штајерске чланови друштва трагали су за могућностима организовања разних приредби и других културних догађаја, на којима би представили широј јавности традицију и културу српског народа, чланови друштва дошли су на идеју да организују регионални Фестивал Срба Штајерске под називом „Хајд поведи весело”.

На фестивалу друштво окупља сва друштва из словеначке и аустријске Штајерске, где такође живи велики број припадника српског народа. Организовањем овог фестивала публика из Марибора и шире околине има прилику да упозна део српске културне традиције. Фестивал је сада већ традиционалан са жељом да прерасте у манифестацију Дани српске културе.

Текст припремио: Игор Станковић
Аутор фотографија: Милена Богдановић

Дечја фолклорна група ПКУД „Свети Никола” Марибор

Певачка група ПКУД „Свети Никола” Марибор

Фолклорна група ПКУД „Свети Никола” Марибор

Ликовна секција ПКУД „Свети Никола” Марибор

Домовина се брани лепотом и знањем

Видовданке представиле своје радове на ликовном конкурс

Чланови СКУД „Видовдан” смо у овом не-обичном временском периоду нашли начине како остати повезани и како наставити са радом на свим подручјима нашег деловања.

До сада смо учествовали на неколико пројеката, који су се одвијали преко интернета, као што су квиз „Фоклор on-line”, певање традиционалне песме „Ово је Србија” заједно са 195 фолклораша из 17 држава у оквиру пројекта „Снагом српске традиције, заједно!” те стварање снимка народних игара са нашим омладинским ансамблом.

Овога пута су чланице нашег дечјег и омладинског ансамбла на мало другачији начин успеле да се повежу са нашом културом и традицијом.

Наиме, Дечји културни центар Београд, у сарадњи са Канцеларијом за Косово и Метохију, расписао је уметнички конкурс за децу млађег школског узраста, под називом „Домовина се брани лепотом и знањем”, а који је трајао од 1. новембра до 1. децембра 2020. године.

Конкурс је био осмишљен са циљем да деца широм Србије и дијаспоре, инспирисана лепотама своје домовине, искажу своје креативне потенцијале кроз уметничке медије.

Подстакнута стиховима чувеног дечјег песника Љубивоја Ршумовића, деца узраста од пет до дванаест година су путем литерарних, ликовних и фото радова представила своје окружење и на тај начин показала своју домовину.

Наше чланице Анастасија Стојнић, Дуња Кнежевић, Кристина Гончин, Леонора Љубеновић и Тара Пајуновић су своје радове представиле на ликовном конкурс те тамо примиле и захвалнице за учешће.

Поред стручних сарадника и уметничких педагога из Дечјег културног центра Београд, стручни жири су чинили наши еминентни композитори, певачи и писци за децу – Миња Субота, Предраг Вуковић Пеђолино, Леонтина Вукомановић и Слободан Станишић.

Након жирирања, Дечји културни центар Београд даривао је најбоље младе креативце музичким издањима и књигама из своје продукције.

Текст: Дијана Багарић
Фото: архив друштва

Раd Дуње Кнежевић

Раd Анастасије Стојнић

Раd Кристијине Гончин

Раd Леоноре Љубеновић

Раг Таре Пајуновић

Анастасија Стојнић

ДОМОВИНА
СЕ БРАНИ ЛЕПОТОМ
И ЗНАЊЕМ

Уметнички конкурс за децу
од 5 до 12 година

Поезију, прозу,
фотографије ликовних радова
и уметничке фотографије
послати на мејл:
domovina@dkcb.rs

ОД 1. НОВЕМБРА
ДО 1. ДЕЦЕМБРА

www.dkcb.rs

Београд
www.bеоград.rs

Плакај конкурсa

Дуња Кнежеввић

Кристијина Гончин

Леонора Љубеновић

Тара Пајуновић

Високи јубилеј

За високи јубилеј, 25 година плодног и успјешног рада Савеза српских друштава Словеније, честитке прије свега свим визионарима који су 1995. окупили у најтежим условима, тада регистрована српска друштва под један кров.

Иако је у почетним годинама сав рад био сконцентрисан на хуманитарне активности, јер других пројеката није ни било, нити су се могли изводити, јер смо крчили многе политичке, културне препреке, је то био почетак масовног настајања српских друштава у Републици Словенији.

Одмах након регистрације нашег друштва укључили смо се у рад ССДС. Доприносом у раду и сарадњи са друштвима покушали смо да уклонимо медијски мрак над српском заједницом, који у другом облику траје и до данас.

Судјеловали смо на разним округлим столовима о статусу српске заједнице у Словенији, из које ће касније проистећи Декларација о статусу, сви протести од бомбардовања СР Југославије и признања Косова, су били под окриљем ССДС.

Била су тешка времена, али стварањем предуслова Савез и друштва су започела многе културне, хуманитарне, спортске манифестације, није се заборавила ни школа српског језика, излазе прве Српске новине „Мостови“. Размјењивали смо идеје, преносили знања како радити у локаним заједницама и успјели смо.

Иако се број српских организација сваке године увећавао били смо свјесни да је заради различитих интереса реално било очекивати да у ССДС неће бити сва друштва, али су најбоља и највећа сигурно ту, друштва која окупљају највише чланова и која су нај-

Женска њевачка група СКД „Сава“ Храстник

масовнија, друштва са највише различитих пројеката.

Савез српских друштава Словеније је до данас остао највећа организација, са јасном визијом очувања идентитета српске заједнице у Републици Словенији. ССДС остаје кровна организација, призната од многих релевантних институција.

Иако је у посљедњим годинама Савез изложен притисцима, уцјенама, омаловажавањима од ствараоца неких других савеза, који су себи одмах дали за право да представљају српску заједницу у Словенији и подјелују статус кровне организација Срба у Словенији, али архив и хиљаде пројеката Савеза и друштава се не може избрисати.

Можда се у овом свечаном тренутку не треба превише обазирати на њих, али треба јасно казати да се наш пут наставља, јер резултат Савеза и друштава је само оно што се памти, да не пристајемо на омаловажавање.

Савез и већина друштава има статус друштва у јавном интересу на подручју културе, јер је мукотрпни рад препознано и Министарство културе Републике Словеније.

Можда би то требало да препозна још неко други, јер смо способни да се одупремо свим изазовима, што смо много пута и показали да се преко ноћи не може покушавати уништавати СДСС од политичких дилетаната и културних незналица.

Томе треба додати и многа висока признања која су друштва добила у својим локалним заједницама, гдје су већина веома цијењена друштва од стране општинских управа.

У име свих чланова и пријатеља Српског културног друштва „Сава“ Храстник искрене честитке за високи јубилеј.

Цвијетин Нешковић, председник

Фолклорна група СКД „Сава“ Храстник

Тридесет година СКПД „Свети Сава” Крањ

Друштво је основано и регистровано 1990.

Ове, 2020. године, навршило се 30 година плодног рада, пуних успеха, похвала, признања и доброг дружења. Нормално је било и преброђавање криза.

За све време деловања, друштво седам пута мења вођство, са седам нових председника и седам пута мења методологију рада. Четири пута мења адресу и хвата се у коштац са тешкоћама деловања и финансирања, што не умањује успехе и квалитет рада. Стање се смирује добивањем садашњих, за рад нормалнијих простора, названих „Светосавски културни центар”, Хује 19а, Крањ.

Поред више постојећих секција, друштво појачава деловање на најатрактивнијој фолклорној секцији, са којом се нижу и највећи успеси. Наведено не умањује рад

и квалитет осталих секција: Драмске, Певачке (женске и мушке групе), Спортске, Планинарске, Литералне, Дечје, Гусларске, Ликовно-изложбене, Музичке... као и рад техничке екипе за све догађаје и организацију путовања.

Успеси се нижу учествовањем на бројним фолклорним манифестацијама у Словенији, као и на гостовањима у Србији, Босни и Херцеговини, Хрватској, Турској, Румунији, Словачкој, Аустрији, Италији, Швајцарској, Немачкој, Португалији... такође учествујемо на Европским смотрама српског фолклора дијаспоре и Срба у региону по градовима Европе. Истовремено, угошћивали смо исто тако, бројна друштва из Матице и из горе наведених држава. Велики промотивни наступи били су и на Телевизији Србије у два наврата.

Друштво сваке године организује и самостални Међународни светосавски фестивал фолклора у Крању.

Добитници смо и велике Прешернове плакете Градске општине Крањ, 2014. године, подељене за 25 година рада на свечаној академији у граду Брдо код Крања.

Све наведено било је пропраћено у словеначким и страним медијима.

Подсетник наших успеха је и шетња по фото архиву, где се виде наши почети, наступи, успеси, догађаји и наша дружења.

Остајемо у сталној жељи да нам се придружите.

Драгиша Лазовић

Председници СКПД „Свети Сава” Крањ: Драгиша Милић (1990-1998), Драгиша Лазовић (1998-2007), Љубица Газибара (2007-2008), Радоман Кривић (2008-2009), Милош Газибара (2009-2010), Миор Калабић (2010-2015) и Милош Милић (2016-)

 Republika Srbija
Златну плакету
 ОКПД „СРЕТНИ САБА“
 КРАЊИ
 Захваљујући 1. mestu na 13. zbirnoj izložbi etnografske umetnosti u Beogradu, organizovanoj od strane Republičkog zavoda za zaštitu kulturne baštine, Republika Srbija

GORENUSKA
Priplesali so si zlato
 Osvajači zlatne plakete, etnografske izložbe, koja je održana u Beogradu, organizovanoj od strane Republičkog zavoda za zaštitu kulturne baštine, Republika Srbija.

 Osvajači zlatne plakete, etnografske izložbe, koja je održana u Beogradu, organizovanoj od strane Republičkog zavoda za zaštitu kulturne baštine, Republika Srbija.

GORENI GARA
Prešernov dan
 08.02.2018.
 od 16 do 20h
 Pomoćnik
 u radu na izložbi
 Arhiva Republike Srbije

3. Svetosavski folklorni festival 2013
Kraji, od 12. do 15. septembra 2013.

 Putovanje v... grad za 2 osobe
 ... in dell'ogda...
 ... to stardi biosu...
 ... 2x potovanje... grad za 2 osobe.
 ... za 2 osobe.
 ... 312 371.

Чује Срби!

У славу и част наших предака

„Мируј, мируј срце моје“

РОДИТЕЉИ СУ НАМ ПЕВАЛИ
ВЕНДЕРТ НАРОДНИХ УКАРА И ПЕСАМА

Наш главни непријатељ — неслога, наш спас: солидарност

Говор на скупштини Југословенско-немачког лекарског удружења у Франкфурту, 21. новембра 1992.

Говорити вама, лекарима, мени није нимало лако. Питам се имам ли права да вам се обратим. По библијском предању, лекари су, у непрестаној борби између живота и смрти, изасланици божији. Кроз лекара говори Творац. Стога је, још давно пре Христа, човеку било речено да кад се болест обруши на њ — не вреди да се само Богу моли, него треба да се обрати лекару. Лечење је етички чин, испуњење библијске божије заповести. Имајући високе дужности, лекар има и врло конкретна права. У Талмуду је речено да лекар који бесплатно лечи није добар лекар; јер лекар који ништа не тражи — ништа и не вреди. Али зато је и одговорност лекара огромна, нарочито у овом веку који се управо потврђује и закључује као најкрвавији у историји Европе, веку који је започео са Сарајевом 1914-е и завршава се, у сумрак овог столећа, опет у знаку Сарајева. Ви који имате многа права, па и право на дубоко поштовање људи, немате, међутим, право да будете равнодушни према људској несрећи. Наша отаџбина је у пламену, у ранама, у агонији, без лекова, без огрева, без основних животних потреба. Дужни смо да јој помажемо, одмах и стално.

Недавно сам слушао нобеловца Ели Визела, који је говорио лекарима Мојсијеве вере и јеврејског порекла. Замерио им је што мисле на удобне викенде и годишње одморе док у Сомалији деца умиру од глади и заразних болести. А у Сомалији не страдају њихови сународници Јевреји! Зар је то битно? Страдају људи, нарочито деца, па је људска дужност да им се прискочи у помоћ; то су у Француској и малолетни ђаци схватили, па је свако дете, као прву помоћ, дало килограм пиринча, укупно преко девет хиљада тона те хране. А лекари су, као емисари божији, први међу људима дужни да помогну болеснима и невољнима, без обзира на народност унесрећених. Шта ми тек да кажемо, ми, припадници народа који страда? Нећу, не смем ја да вас питам, упитајте се сами: колико чините за свој многострадални народ? Колико сте спремни да учините? Сад смо на проби сви, а трагедија неће бити кратка. Нека нико од нас, ни за тренутак, не заборави: стицајем несрећних околности, унутарњих и спољних, доведен

је у питање и сам опстанак нашег народа.

Не претерујем кад т кажем. Зар нема довољно убедљивих примера из историје људског рода. Неки народи су нестали или због своје кобне неслоге или по вољи јачих сила. Сетимо се Картагине која је, у Старом веку, имала не само блиставу цивилизацију и моћну морнарицу него и силну војску, предвођену од једног Ханибала, која је угрожавала Рим, па је римски цензор и конзул Катон сваки свој говор у сенату завршавао речима: „Уосталом, сматрам да Картагину треба разорити.“ И Картагина је била разорена, једва да је остао само камен на камену. Моћни су, пре Картагињана, били и Феничани, које су угрожавале империје, месопотамска и египатска, али више од њих — неслога између славних градова, која је довела ту моћну и културну медитеранску земљу до пропасти. Где су данас, некад сјајни, Библос, Сидон и Тир? Пошто су се исцрпили у узајамном гложењу, прогутао их је Рим, никад сит освајања. И Феничана више нема. Читаве цивилизације су нестајале кад би се нашле на путу прождрљивих империјалиста.

Зар да помињемо судбину староседелца Америке — Индијанаца, Ацтека, Инка и Маја — које су немилосрдно истребили европски хришћански освајачи, заборављајући основну хришћанску заповест — љубав према ближњему — јер су били потпуно заслепљени себичним и суровим материјалним интересима.

Слични закони и данас владају судбином човечанства. И даље „Свијет је овај тирак тиранину, акамоли души благородној“ како је писао највећи српски песник Петар Петровић Његош. Тако се, ових несрећних година, српски народ затекао у жрвњу великих и злих сила које би да прекроје свет. Нас може спасти само слога, само јединственост, удружене са мудрошћу и храброшћу.

А мудрост је схватити дух времена у коме живимо, као и неговати односе са пријатељима, којих ми ипак имамо; уз то — настојати да стекнемо нове пријатеље или бар људе и народе који ће нас разумети. Но пре свега ми треба да разумемо сами себе.

Сетимо се Сократове заповести: *Уиознај самој себе!* Јер ако ни себе не познајемо, како да познамо и схватимо друге?

Историја се захуктала, кобно *уназад*, рушећи и највеће моралне светиње. Ми се не можемо мирити са мрачном стварношћу, са злим силама које нам о глави раде, нити смемо пристати уз историју која нас вуче у суноврат, бар два столећа уназад. Не само кад је реч о Југославији у целини, о Европи и савременом свету, који се неодговорно поигравају речима као што су демократије и слобода, не мало их срамотећи, него и кад је реч о нама, Србима, и нашој отаџбини — Србији. Догађаји су и међу нама, Србима, — како пише Михаило Ђурић, у есеју *Оледало српско* 1992 — „незадрживо кренули у правцу све дубљег и оштријег подвајања. Незадовољство се брзо раширило на све стране, трујући и разједајући читаво наше национално ткиво. Зацарила се страначка нетрпеливост и искључивост... Није то први пут у српској историји да у народу дође до тао оштре поделе, чак тако непомирљивог разлаза. Та болест је код нас ендемична... Раскол је зла коб српске историје.“ — Морамо будно пазити да нам он сасвим не опустоши лик и не загади душу.

За Србе је сад битно — то им поручују ретки али прави пријатељи — да упркос рату, прљавом рату који им је наметнут и у коме непријатељ тако често диктира средства и стил борбе, у рату што захтева одлучност и бескомпромисност према злу — у свим искушењима, и упркос њима, *сачувају врлине*, које су их красиле и свагда треба да их красе; да одбране *чистоћу* своје херојске и праведничке историје, која се, ни по коју цену, *не сме* загађивати. То би морали стално да имају у свести и у срцу они који представљају српски народ, а представљамо га сви ми који носимо српско име. Уз то, никаква страначка борба не би смела да помути нашу савест, а она је увелико мути и помрачује. Стога је у праву поминути писац кад упозорава *да су подељени и завађени Срби, не презајући ни од најгорих моћних подемаша и оцањкавања, нанели Србији многа више зла него сви њени данашњи сивољни непријатељи заједно*. И поред врло несрећног стицаја околности у Европи и у свету, биће да је главни узрок *свих*

наших данашњих невоља и недаћа у нама самима, а не изван нас...; ми смо најпре сами издали себе, њонизили се и њониииили, ња су нас групи њек њошом њриковали на срамни сѡуб. Из тога се намеће закључак да очѡледно морамо најпре ѡрочиѡиѡиѡи и ѡребразѡиѡи националну свесѡи... јер нам ниѡиѡи групо не може ѡмоћѡи неѡи ѡошѡуна измена чѡѡивоѡи нашеѡи начина мишљења и ѡонашања у вези с националним сѡиварима.

Важи то за све: владу и опозицију, јавне раднике, научнике и писце. Тренутак је за велику моралну и националну дисциплину. Ако нас клевећу непријатељи наши, зашто да ружимо, оговарамо и клеветамо сами себе, сопствени народ српски и његове представнике? По Старом завјету и по Талмуду оговарање је један од најтежих грехова. Мојсијева сестра Мирјам рђаво је говорила о своме брату, па је од Бога била строго кажњена: добила је болест на кожи, постала је губава, да сви људи виде њен грех и њену казну. Јер ти што о ближњима говоре зло личе на змије, које просипају отров и без физичког насртаја убијају жртву. У Библији су, дакле, клевета и оговарање осуђени као неопростиво вербално и морално тровање. За све нас важи и данас библијска опомена: *Не износи лажнијех ѡласова; не ѡрисѡиѡиј с безбожником да сведочиш криво; не иди за множином на зло, и не ѡовори на суду*

ѡоводећѡи се за већим бројем да се изврне ѡравда... Ријечи лажне клони се, ... јер нећу ѡѡравдати безбожника.

Криза нас тера да интезивно размишљамо о себи, да мање истичемо сопствене врлине, а више сводимо мане и недостатке. Мој искусни старији колега и сабеседник овако је дефинисао црте нашег националног карактера: „Нереалност и романтизам, површност и непродубљеност, наивност и лаковерност, склоност примитивизму, недовољна активност, лабавост карактера, низак општи ниво, недостатак организованости.” Препоручио је и терапију: „Бити реалан у свему, критичко продубљивање, бити скептичан према људима, усађивати цивилизовано понашање, развијати предузимљивост и рад, подизати чврстину карактера и уопште подизати квалитет човека, привикавати се на планирање и организовање.” Додао бих томе: зауставити биолошко пропадање опредељујући се за бројне породице, то јест знатно већи наталитет. Јер народ који у просеку, по породици, има једва пола сина – нема ни права на размишљање и разговор о будућности.

Ето, не само критичког односа према себи, према свом народу, него и целог једног програма моралног препорода и духовне обнове! Нажалост, таквих тежњи

и таквих планова као да нема у нас – ни у школству, ни у Цркви, ни у делатности политичких странака, које се радије баве јаловим распрама око освајања власти. После наглог и неочекиваног компромитовања такозване „демократије”, после горких сазнања да такозвани „слободни свет” мање служи слободи, а више угађа себичним и суровим интересима, наше морално оздрављење и духовни опоравак, после титоистичке пресије и изопачивања, нераскидиво су везани за упорно и свеобухватно просветитељско дело. Али где су просветитељи? Има ли у нашој интелигенцији довољно добрих идеја и племенитих снага за тај велики и напорни подухват? Много се у нас, последњих година, збори, да не кажем нагважда, о духовности, али где су те наше духовне силе? Па чак ако би за нас излаз из хаоса и примитивизма био у такозваном просвећеном апсолутизму (уз врло јако наглашавање речи *ѡпросвећени*) – где ли су ти надмоћни и племенити деспоти? Никад их нисмо ни имали у новијој повести: наши апсолутисти и наши апсолутизми по правилу беху *неѡпросвећени*, као што се, с друге стране, наше демократско вишеумље брзо изопачило у безумље, а слобода претворила у анархију. Тако у нас има слободе на претек, али нема истинске демократије, која није слобода без обала, ни безакоње, ни право на безобразлук.

Душан Јовановић и ѡроф. др Драјан Недељковић, Васкршњи сабор 2008, Љубљана

У европској култури две се традиције час сукобљавају, час преплићу: хришћанска и хуманистичка. У нашој култури, која је морала да надокнађује изгубљено или нестечено, услед дугог ропства чија је неминовна последица било заостајање, православна и хуманистичка тежња ка духовности чешће су се сукобљавале и још чешће мимоилазиле, због чега су на штети били и православље и хуманизам. Сад се чине напори да се помире хришћанска традиција и модеран лаички дух. Камо среће ако би ти напори уродили плодом! Притом не би требало сметнути с ума да свако има сопствену улогу и ад је реч о усклађивању а не о изједначавању улога! Не можемо да, размишљајући о томе, не исказемо извесно разочарање у оне свештенике и црквене великодостојнике који су се одвећ страсно одали политици, не поимајући да њихово место није у странкама, него у странци над странкама, у политици над политикама, у цркви Христовој која зато и постоји ад уједињује људе у љубави, упркос њиховом честом подлегању демону мржње. У том погледу савршено се слажем са ставовима владике Иринеја Буловића. Наш народ би морао да има један кров под којим страначке распре престају, а влада заједнички, виши и узвишени интерес, који уједињује све људе добре воље.

Ни прави интелектуалац не би смео безрезервно да припада некој политичкој странци. Он свагда треба да има критичку дистанцу. То никако не значи да интелектуалац треба да се клони, по сваку цену, дневне политике, која је неизбежна, свиђала се она нама или не. Али као хуманист, он мора да има на уму и политику културе, то јест трајне моралне вредности и драгоцену историјску искуства не само једног доба. Ако је креонт имао своје разлоге, готово незаобилазне, имала их је и Антигона, неупоредиво дубље. Уважавајући Креонтове мотиве, ипак се дивимо Антигони. Зло је кад у животу и друштву потпуно завлада Креонтово начело.

Водећи рачуна баш о стварности, и о оној Шекспировој препоруци „Будимо какви какве нас време тражи“, а наше време је сурово, ми смо непрестано упозоравали на важност такозваног медијског рата, који је Србима одавно објављен, а Срби га нису озбиљно схватили, па га нису ни прихватили, него су допустили да се о њима створи и непрестано дограђује ужасна слика, као о највећим дивљацима и најкрволочнијем народу у савременом свету. Нажалост, готово ни једна наша средина – ни републичка, ни савезна влада, ни опозиција, ни истакнути јавни радници, ни интелигенција, ни војска – нису појмили огроман, очигледно пресудан значај медијског рата, а то је знак забрињујућег заостајања за временом и неразумевања духа епохе. Шта тек да се каже о извесној опозицији, која не мери

речи, и у одсуству националне дисциплине, неопходне у рату, нуди непријатељу пропагандну муницију, па и најтежа оружја за медијски рат против српског народа? Сви су морали одавно схватити, а пре свега челници у влади, републичкој и савезној, да Истина и Правда не могу, нити су икад могле, саме победити, него се за њихов тријумф треба свим силама и сваког дана трудити. Ту зацело важи познато гетеовско начело: „Само онај заслужује слободу, као и живот, који се сваког дана за њих бори“. Ко то не схвата – готово ништа није разумео, него се све више чуди и разочарава („зашто нас сви мрзе, зашто о нама рђаво мисле?“) уместо да *дејствије* у духу времена у коме живимо, то јест свим модерним средствима којима се наши противници итекако служе и успевају да нас пред међународном заједницом оцрне. Да, неки светски сценарио, у коме су Срби жртвени јарац, вероватно постоји; *али баш зато* мора се *дејствовати*, спаса ради! Зар не постоји унапред знани сценарио за свако смртно биће? Крајња људска судбина унапред је одређена, па се ипак, и баш зато, смртни човек стара да што дуже поживи, ад се одупре судбини, да је ублажи и одложи.

О томе сам благовремено писао, упозоравао и преклињао ад се медијски рат, на достојанствен начин, прихвати, да се на сваку лаж неуморно одговара, да се пријатељима и целом свету објашњава положај и улога српског народа у Југославији, на Балкану и у Европи. У том смислу није учињено готово ништа, па је свет преплављен и ошамућен од информација, нама непријатељских, односно од дезинформација. Никако да се у нас схвати: да онај ко изгуби медијски рат не може добити ни дипломатски, ни политички, па чак ни војнички рат, и поред успеха на бојиштима. Нашим не тако малобројним пријатељима по свету то је савршено јасно, а ми ни те пријатеље не окупљамо, не организујемо, не помажемо им колико је то неопходно у овим изванредним околностима. Они су, радили и раде за Србе, за истину о њима, али као слободни стрелци, без сталне и систематске помоћи из Србије и Југославије, јер ни једна ни друга влада, као ни опозиционе странке и друге установе, уопште нису припремљене за озбиљан, исцрпљујући и модеран медијски рат. А то је, не заборавимо, и морални рат! Стога су наша упозорења, као и опомене искрених пријатеља српског народа, били налик на гласове вапијућих у пустињи. Зато је сав наш напорни посао, тај рад из чистог уверења, а без икакве чак и без моралне накнаде, само *Сизифов шруд*, како у дневној политици тако и у политици културе, оној која би, усред битке, да спасе врлину, да сачува образ.

Спасавати у прљавом рату врлину не значи одустати од битке за слободу и за основна људска права, нити је смисао толеранције, коју треба ад негујемо, у попу-

стљивости према злу и према издаји. А зло је све оно што разједињује људе и народе, сејући мржњу међу њима. То зло, као ни нетрпељивост, зацело нису сејали Срби, него они који су рашчеречили Југославију, националистички сепаратисти и њихови помагачи из света, што су цинично дејствовали против јединства Југословена, и то у име демократије, и не хајући за њу, или пак превиђајући да фанатични сепаратизам и демократија никако не иду заједно, него се искључују... То је одвећ очигледно, не само код нас.

Тако је у име наопако схваћене или злоупотребљене демократије разбијена Југославија, која – и то је очигледно – није била вештачка версајска творевина, него – упркос свим противречјима које су је поткопавале и поткопале – јединствени живи организам; јер да није јединствен и жив, зар би толико крварио приликом комадања? И друге државе су се распадале, Аустро-Угарска на пример, па толиког крволитпања није било. Цела Југославија сад квари и грчи се у боловима: зато што је над њом извршено свирепом насиље, изнутра од најмрачнијих сила, и споља – у име злоупотребљене и лажне демократије. А све то на *огромну штећу свих!* Па чак и да није дошло до крвопролића, у братоубилачком грађанском рату, последице су ужасне: јер су кобно сужени простори и постављене вештачке препреке за свако стваралаштво, за све делатности, за живот садашњих и будућих нараштаја.

Вештачки и силом наметнуте границе никад неће бити границе мира јер оне представљају насиље над логиком историје: највећи духови, у свим југословенским срединама, тежили су ослобођењу и уједињењу Јужних Словена. Њихов сан је сад порушен, сан остварен по цену огромних жртава, наравно, српскога народа.

Сад Срби морају да се окрену себи, свесни да су изиграни. Најгоре би било да их извесни домаћи малоумници или незналице из иностранства убеде како су они, Срби, кривци за ову крваву драму. Ко није изгубио памћење врло добро зна да екстремни национализам није рођен у Србији нити међу Србима. Срби никог и ничија права нису угрожавали, али су били и јесу угрожени. Срби се, и у овом рату, само бране. А најбољи, најсамосвеснији Срби су управо ти што се бране: у Крајинама, у Босни, у Херцеговини. Ми мање угрожени, а особито ми у иностранству, дужни смо да им помогнемо, не само морално.

Солидарност није наша изразита особина, а ово је доба које нас позива на солидарност са онима што се боре, страдају и пате, са онима што су остали без крова, без родитеља, без оца породице. Потребна је помоћ и стотинама хиљада избеглица у Србији,

која и сама грца у тешкоћама, као и помоћ опустошеним и пострадалим крајевима, које угрожавају све недаће. Помоћ не само тренутна него стална, организована помоћ. Ми врло добро знамо колика је солидарност међу Хрватима или Шиптарима: они сваког месеца, овде у иностранству, плаћају неку врсту пореза солидарности. Зашто да Срби буду најмање солидарни, најмање сложни, најмање забринути за своју сабраћу? Зашто да се не организујемо, и то одмах, не оклевајући, јер несрећа је присутна, зима је на прагу, немаштина, глад и смрзавање прете нашим сународницима у српским земљама и њиховој деци? Нема ваљаних изговора да им не пружимо редовну помоћ.

Препрека за наша дела солидарности не смеју бити ни гласине да се тамо та помоћ злоупотребљава и да не стиже онима којима је намењена. Ако у томе има и истине, ми се само морамо боље организовати и стално будном контролом онемогућити ратне шпекуланте и лопове. Најлакше и најудобније, најсебичније и најбедније јесте повући се и не дати ништа, уображавајући још и да смо мудри. Јадна је то мудрост, мудрост инфериорних, морално слабих, који ником не припадају и ниједном племенитом циљу не служе. Такве не можемо сматрати достојним да се називају ваљаним Србима; слаби су то Срби, а још слабији људи! Прави човек има дубоку унутарњу потребу да служи вишим интересима, да има идеал, да учествује у делима хумане солидарности.

Превише речи изрекосмо, а ово доба тражи од нас јасан и брз одговор, племенит чин и људе спремне да се жртвују, да одмах организују сакупљање помоћи. Према томе, приступимо том послу и обавимо своју човечанску и патриотску дужност без оклевања. И знајте оно што је нашим великим прецима било јасно: за отаџбину се може жртвовати на сваком послу, па и овде, далеко од отаџбине.

Додао бих још нешто да се што боље разумемо. Сад кад букте националистичке страсти, Срби не би смели да им се подају, нити да у мржњи и свирепостима опонашају своје непријатеље. То, међутим, не значи да Срби треба да занемарују своја основна људска права и гуше сопствено национално чувство; али оно не сме бити искључиво и нетрпеливо, нити на мржњи засновано, него толерантно и отворено за виша јединства. Оно, другим речима, мора имати хуману подлогу, јер ми смо, пре свега и изнад свега, људи, па тек потом припадници свога народа. И бићемо ваљани Срби само ако смо добри људи. Будући такви, треба да држимо до људског достојанства, а то значи и до одређених националних права и дужности. То у нашем народу не схвата изванредно сој људи, а има их и међу школованима, као и међу неписменим или полуписменим. Они су продукт дуге владавине

титоистичког комунизма у нас. Сјајно је то, поред осталих, објаснио на безброј примера аутор *Ефемериса*, искусни и знањем богати Дејан Медаковић. „Систем је.. у себи носи све клице довољно опасне и снажне да успешно поремете све људске вредности... Све оно што је вековима мукотрпно градило представу нашег националног поноса, што је било уграђено у толике ослободилачке ратове, све то рушило се и дробило... Чак и велика хероика балканских ратова и Првог светског рата потиснута је у страну као нешто туђе, а добровољност у одрицању властите прошлости и пљување по својим светињама прихваћене су као нешто најприродније.” Срби су доведени дотле ад се стиде свог имена, зазиру од свог порекла и осећају кривицу што су Срби. Последице тог полувековног притиска непрестано посматрам и међу нашим радницима у иностранству: они су понели са собом, из завичаја, тај страх, то ниско чувство инфериорности. Плаше се својих народних знамења, српске заставе на пример; они свој језик не зову српским, па ни српско-хрватским, него они „причају југословенски”. Или пак, нагло се ослобађајући нагомиланих страхова и предрасуда, почну се претерано бусати у своја српска прса, најалост обично празна, јер буђење поноса није праћено одговарајућим развојем свести и стицањем знања из националне културе.

Шта тек да се каже о извесној интелигенцији, чија национална свест није мање кржљава, али је зато несрећно претенциозна. Добрица Ћосић је о том продукту титоизма написао убедљиве странице. Михаило Ђурић је, залажући се за радикалан заокрет у васпитној политици, објаснио појаву те однарођене интелигенције: „Предуго смо били разбаштињени, раскорењени, расрбљени, одвојени од суштине народа коме припадамо. Нисмо знали ни ко смо ни шта смо, јер смо уображавали да смо грађани света, олако наседајући коминтеровској пропаганди... Под окриљем донедавна тако много хваљеног социјалистичког хуманизма, код нас се опасно намножила једна посебна врста људи, наднационални номади нашег данашњег света, међу којима почасно место заузимају тзв. независни интелектуалци и тзв. хуманистичка интелигенција. За ту врсту људи нема никаквих тајни и препрека, они не познају и не признају историјске облике живота, преко којих човек уистину тек постаје свестан себе као конкретног појединца... Требаће нам сигурно још доста времена да ублажимо и колико толико отклонимо погубне последице тог плитког и површног називиреволюционарног програма... и схватимо да право хуманистичко образовање не брише и не поништава националне разлике и особености, већ их чува и оплемењује. Оно је велика школа родољубља у служби човекољубља... Не може се одгојити никакав универзални човек који није претходно ос-

вешћен као човек одређене нације, одређеног језика, одређене историје.”

Тако, са Михаилом Ђурићем, стижемо до закључка да се постојећи раскол српског народа може превладати само васпитавајући народ у националном духу, почињући од почетка, култивишући свест о томе да *национално сјага у сферу највише људске одговорности*; то је, у ствари, обавеза да даље развијамо и обогаћујемо наш национални дух и карактер посредством универзалног људског искуства.

То је, ето, наш српски национализам! Он подразумева не само борбу за сопствена права, него пре свега – и *поштовање њива грљих!* Оно што за себе тражимо – спремни смо и дужни да дамо свима народима који са нама или око нас живе. Кад би и остали југословенски национализми на таквим начелима почивали, сукоба не би било. Било би само различитих вредности, а истинске вредности никад нису ратовале него су се допуњавале и узајамно обогатиле.

Спасти морал, у нама и око нас, у овом несрећном времену – то је сад света људска дужност. Етика – то су *грљи*, то је мој однос према другоме. Другим речима, суштина морала то није однос човека према Творцу, него човека према другом човеку, и тек преко тог *грљи* – и према Богу. Ја се Богу приближавам само преко вас, а ако ја чиним нешто против вас, удаљавам се од Бога.

Етика је неспојива са индиферентношћу; она је порицање равнодушности: јер равнодушност је велики кривац за тријумф зла у свету. Етика – то је одговорност, а одговорност за ближњег јесте најплеменитија људска дужност. По природи својој, човек је друштвено биће, које може опстати само у условима солидарности и узајамне помоћи. Људско биће самоћу не подноси. Само Бог може бити сам. Зато је, понављам, одговорност за ближњег најплеменитија наша дужност.

Ни народи не могу опстати сами. Преживети у историји значи не бити сам. Зато је сад наш главни национални проблем: наћи заједнички језик са светом који нас не разуме и који, можда, ми не разумемо. Претходно треба ад разумемо само себе, и кад добро себе упознамо, много лакше ћемо разумети и упознати друге.

(Са доушпињем и блајословом аутора преузето из књије: Драјан Негелковић „Дијаспора и отаџбина”, Београд, 1994)

Osviješćenost

Molim sve koji se odluče da pročitaju ovaj članak da ga lagano i sa razumijevanjem iščitavate. Tekst je, vidjećete i sami, prilično zahtjevan, zato vam skrećem pažnju da ga pročitate pažljivo.

Osviješćenost ili prosvjetljenost nije jednostavno dostići, odnosno doživjeti. To bi, jednostavno rečeno, moglo značiti, progledati. Međutim, razlika je ako samo proškiljimo ili progledamo širom otvorenih očiju. Vjerujem da smo svi više puta čuli da su naša čula ograničena. Ako je to tačno, a jeste, znači da se još mnogo toga nalazi iza našeg vida. Radoznalost nas vuče da saznamo više nego što nam omogućavaju naša čula. Kao što sam prethodno rekao to nije nimalo lako, pa to blagostanje dožive rijetki pojedinci.

Postavlja se pitanje zašto je tako? Pa zato što smo različiti. Zato što imamo slobodu izbora. Neko izabere jedan smjer svog života, a neko pak drugi. Sâm sam pobornik slobodne volje, pa neka svako ide svojim putem. Još iz gimnazije sam veliki ljubitelj čitanja. Pročitam sve što mi dođe pod ruku. Zahvaljujući našem Velikom Tesli, živimo u eri pametnih mobitela i kompjutera, pa nam je omogućen pristup do različitih gradiva. Nažalost i do mnogih gluposti, ali zato imamo slobodu izbora. Poznato je da čovjek čitanjem širi horizont svojih pogleda. Zbog toga i izreka da učimo tokom čitavog života. Smatram da sam i sâm na osnovu toga došao do određenih spoznaja pa ih želim podijeliti sa vama.

Svi ćemo se složiti s tim, da smo još uvijek pod uticajem dviju teorija: postanka svega, pa i čovjeka, dakle Veliki Prask i Kreacija. Svjedoci smo da je teorija velikog praska, pa samim tim i Darwinova teorija evolucijskog procesa, poprilično na izmaku. Ako nam je ostala samo jedna teorija moramo joj posvetiti pažnju.

Prevaziđena je, međutim i Biblijska teorija Starog zavjeta. Znači da moramo potražiti starija znanja, a to su Vede. U Sankhiji su opisane sve Vede, a to je zapisano u najstarijem pismu na svijetu, Sanskrtskom pismu. Zanimljivo je da Stari mudraci Indije tvrde da su im Vede predali Bijeli Bogovi, koji su na zemlju nizveli Bijelu Zvezdanu Rasu, čiji su potomci PraArijevc.

Jedan od indijskih mudraca, Veliki učitelj Svami Vivekananda, prilikom obilaska SAD, posjetio je Nikolu Teslu. Vrativši se u Indiju sa čuđenjem je govorio svojima da Tesla nije kao ostali Zapadnjaci, nego je čak iznad njihovog Boga Krišne. Sa nevjericom je objašnjavao da taj naučnik u svojim izumima koristi tehnologiju koja je opisivana u Starim Vedama.

Na osnovi izuma, koristeći se skalarnim talasima iz etra, Tesla je došao do otkrića kako bezgraničnu etarsku energiju može bežičnim putem slati na zapanjujuću udaljenost. Pronašao je mogućnost daljinskog upravljanja. U vrijeme dok je po američkim prerijama Vajat Erp jurio razbojnice, Tesla je snovao princip rada kompjutera. Izučavajući Tesline pronalaskе mnogi fizičari su se domogli do nove fizike: kvantne i metafizike.

Veoma sam se obradovao, spoznavši da su ove dvije nauke svojim otkrićima došle do savim identičnih rezultata kao što je zapisano u Vedama prije pet i više hiljada godina.

Pored ostalog, naučnici su došli do otkrića da paradigma stvarnosti nije najmanja materijalna čestica, već svijest. A od koga je svijest, pa od apsolutne svijesti Tvorca.

Dalja istraživanja tumače da je etar sve što postoji. To je nevidljiva zgusnuta supstanca, gdje ne postoji razmak ni najmanje zapremine. Tu beskonačno titraju elektromagnetni mikrotalasi, i zbog toga je ta supstanca elastična i održiva.

Kada svijest pošalje informaciju mnoštvo mikrotalasa počinje pod određenom frekvencijom vibrirati i ta vibracije u centru teži ka širenju, ali kompaktna supstanca ne dopušta širenje i dolazi do kontra efekta. Zbog toga dolazi do uvratanja mikro talasa i pojavljuju se čvorovi, a to su začeci pretvaranja energije u materijalne čestice. Te čestice su od deset do sto miliona puta manje od najmanjeg atoma. To su u stvari kvanti.

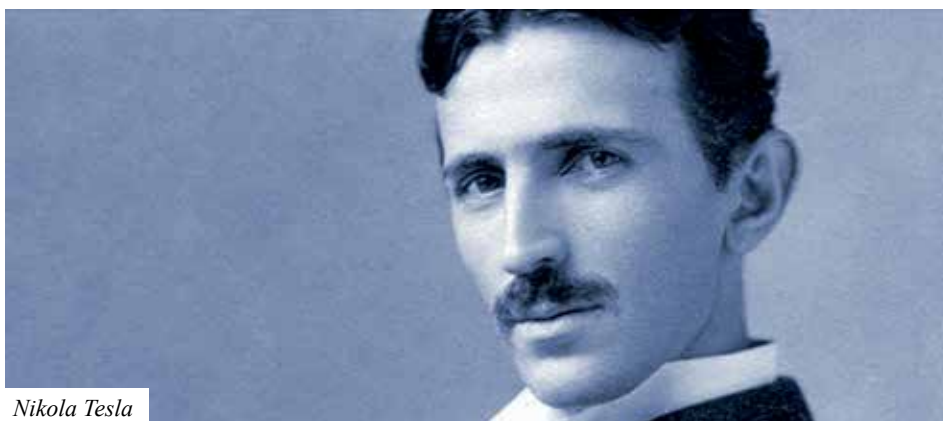
Ostoja Šobot

Tu pojavu na sličan način tumači i ayur-veda, koja takođe poznaje kvante, koji leže s onu stranu molekula i atoma. Na tom nivou energija i materija postaju izmjenljive. Svi kvanti načinjeni su od nevidljivih vibracija, tragova energije, spremnih da uzmu fizički oblik. Ayur veda kaže da to isto važi i za ljudsko tijelo – prvo uzima oblik intenzivnih ali nevidljivih vibracija, prije nego što se počnu ujedinjavati u impulse energije i čestice materije.

Da ne bismo odugovlačili, nadam se da ste iz ovoga što smo do sada rekli, spoznali da se sve što je materijalno ispoljava tek tada kada svijest i informacija kreiraju. Sva materija, od kvanta, pa do najudaljenijih galaksija, kao i čovjek, prožeto je sviješću i informacijom. Kod čovjeka je to duša, koja prožima čitav organizam. Apsolutno je jasno da je duša suština ljudskog bića. Bez duše tijelo čovjeka ne može postojati, jer se počinje razgrađivati na najmanje materijalne čestice iz kojih je tijelo bilo sastavljeno. A duša se u obliku informacije i svijesti prikuplja i svjesno se vraća na mjesto određeno kosmičkim zakonitostima.

Sve to nam ukazuje na činjenicu da nestankom fizičkog tijela nije kraj, jer naša svjesna suština postoji u drugom obliku. Po svakoj logici, čovjek bi se morao osloboditi dosadašnjeg straha pred smrću. Kada nestane strah od smrti, saznaće svi da je sakupljanje materijalnih dobara notorna glupost. Tada će svi saznati ko su i zbog čega su na ovoj planeti. Svi će se radosno, duhovno uzdizati, čeznući za višom dimenzijom i višom sviješću. Tada ćemo doživjeti osviješćenost.

Ostoja Šobot

Nikola Tesla

Откривање топле воде

Верујем, драги читаоче, да ти је позната фраза из наслова овог чланка; користи се, како би се показало да је непотребно (чак штетно), вући потезе (доносити одлуке), који су већ давно уређени и опште познати. Задњих деценија се то дешава са ЈЕЗИКОМ СРПСКИМ на простору новонасталих држава по распаду Југославије. Познато је да је већински језик у заједничкој држави био српско-хрватски. Лингвистика (наука о језику) је овде имала неких несугласица, јер су појединци тврдили, да би се језик требао звати СРПСКИ, зато што су Хрвати прихватили неке Вукове тезе, а и пракса у свету је да се језик назива једном речју. Додајмо томе да су Срби и најбројнији народ на овим просторима. Али, због „мира у кући“, српска страна је попустила и, дакле, језик на ком смо се школовали звао се српско-хрватски. (Ишло се толико далеко у „откривању топле воде“, ад су Хрвати исти језик звали хрватско-српски. Који апсурд! Како би изгледало кад би рекли да је постојала држава Словачко-чешка!?)

Али, „откривање топле воде“ се није зауставило; после распада државе свака новонастала јединка је сматрала да има право

и на свој језик! Верујем да ти је, поштовани читаоче, познато да су на свету многи језици изумрли, а да нови не настају нигде другде (ако не рачунамо међународни језик Есперанто) него само на нашим просторима. Дакле, узалуд што лингвисти (они истински, не политички) не признају нове језике, данас политика признаје „босански“ и „црногорски“ језик. То је уникат на земаљској кугли, јер свима је познато да не постоји амерички, аустралијски, аустријски, бразилски, аргентински... језик, а ето, наследници Иве Андрића, Његоша, Меше Селимовића, Тамила Сијарића, Скендера Куленовића, имају „свој“ језик, и није их брига за славне претке; важно је да се они „купају у откривеној топлој води“. Да ли су чисти – то је већ дискутабилно!

Маринко Јагодић Маки

СЛОБОДА ЗА ЈЕЗИК

Већ осмог радног дана, након звона, директор осу – да он или она

радити од сад неће у тој школи и, ето, он њу, чисто људски моли

да написмено поднесе оставку („да изволте, папир... нагласите ставку

Како ви. Као професор српскога, Исто нећете бити и новoga

Кога, у смислу стручном, такоређи Проглашавате за непостојећи, Шта више, млади црногорски језик, недавно, јавно, уз отворен презир,

назвасте руглом квази-Црне Горе стога, одлуку наведену горе

подноси лично, притом својевољно Милица Бакрач, потпис, дан – довољно

да министарство надлежно прихвати захтјев за отказ и да вам исплати

тих осам дана по слову закона. Тако... Хвала вам и, већ након звона,

Ви сте слободни, што значи, од сада, Мјесто у школи – на Бироу рада).”

Зоран Косић

Осмех

У установама, на шалтерима и у продавницама старе лоренске престонице, Нансија, приметио сам један текст, налик на песму, који опомиње не само Французе него све цивилизоване људе. Јутрос сам га се сетио и увек га се сетим кад се сретнем са нељубазношћу, чији је распон у нас готово неограничен. Управо сам се вратио из сервиса за прање кола. Жена ту запослена зацело ме није удостојила погледа, на поздрав ми није одговорила, на поновљено питање презриво је ћутала. А није имала ни најмањег разлога да се на мене љути...

Овога лета поново сам посетио манастир Свете Тројице код Пљеваља: монахиња – име ћу јој прећутати – крајње одбојна, набусита, зловољна, баш као и пре две године кад сам у манастир свратио са једном колегиницом из Кембрица; и постидео се због понашања сестре у црној ризи. Свак од нас може навести безброј примера нељубазности у разним срединама и на свим ступњевима образовања. Зато ћу превести стару песмицу, која би могла и нама да служи као подсетник, као правило хуманог општења.

Осмех не стаје ништа а даје много,
Обогаћује онога који га прима,
А не осиромашује оне који га нуде.
Осмех траје само трен,
Али успомена на њ некад је вечита.
Нико није толико богат да га се лиши
И нико толико сиромаш да га не заслужује.

Осмех ствара срећу у дому, помаже у послу;
Видљив је знак пријатељства.
Уморном бићу дарује одмор,
Обесхрабренима враћа храброст.

Осмех се не може ни купити, ни позајмити, ни украсти,
Јер вреди само у магновењу када се даје.
А ако понекад сретнете лице
Које више не зна да се осмехне,
Будите великодушни: подарите му свој осмех!
Јер ником он није толико неопходан
Као ономе који није у стању да га другима да.

Истакните овај текст у школама и у црквама, у болницама и у апотекама, у књижарама и у агенцијама, у радњама и у кафанама, у музејима и у манастирима! Свагде је мало осмеха, тог огледала не само љубазности него и разумевања, предуспретљивости и добротe. Осмех је одсјај културе, знак цивилизације, израз добре воље, свагда насушно потребних, нарочито данас, кад је све мање наде. У осмеху је нада. И поверење.

У лето, 1991.

(Са доушпињем и блајословом аутора преузето из књиге: Драган Недељковић „Дијаспора и ошатибина“, Београд, 1994)

Branko Vaćović

ПРЕОБРАЖАЈ

TRANSFORMACIJA

Ili kako mi je Društvo srpska zajednica pomoglo da pobedim strah od nastupanja

Svi smo bar jednom u životu došli u situaciju da nastupamo pred većim brojem ljudi. Nekome to možda ne predstavlja problem, ali meni tada jeste. Godinama sam se trudio da prevaziđem taj strah – i na kraju uspeo.

Još od obdaništa, kada sam zaboravio tekst u jednoj predstavi, imao sam strah od nastupa. Jednostavno, svaki put kada bih izašao pred ljude sam imao veliku tremu. Svet bi se nekako suzio, mozak bi mi stao tako da nisam mogao da izustim ni jednu jedinu reč. Mnogo stvari sam radio da bih ga prevazišao, išao sam na tečajeve, čitao, pričao o tome, počeo sam čak i pesme da pišem na tu temu ne bi li ga preobrazio u nešto konstruktivnije, ali avaj, ništa se nije menjalo u vezi *toga*,

dok jednog dana, igrom sudbine ali i rada, nisam progovorio pred 2000 ljudi. Kako se to dogodilo?

Zahvala za taj uspeh u najvećoj meri odlazi Društvu srpska zajednica. Prvo su mi pomogli u izdavanju dve zbirke pesama („Trans-formation“, 2001; i „Trasnformation 03“, 2003) a kasnije i kroz glumu.

Negde 2004, igrom slučaja, jedan glumac se razboleo ili nije više hteo da glumi, tako

2011 / Изложба

2014 / Дан државности Србије

2017 / Седамнаести фестивал

da me je Marko Jovanović pozvao da se pridružim predstavi „Naslednik” koju je režirao i napisao u okviru „Teatra Paradoks” osnovanog pod okriljem „Društva srpska zajednica”. Oduvek želeći da se suočim sa strahom od nastupa, pomislio sam, klin se klinom izbija, i prihvatio poziv.

Moji prvi koraci na daskama koje život znače bili su poprilično tunjavi, nešto sam mumljao i jedva sam pamtio tekst, tako da je malo nedostajalo da me izbace iz projekta. I opet se umešala sudbina. Jednostavno nije bilo više vremena za zamenu, tako da sam ostao u grupi.

Bilo kako bilo, prva predstava je prošla dosta u redu, čak nisam imao ni toliko treme, za razliku od druge. U trećoj sam već bio poprilično siguran, a kada se zavesa digla

četvrti ili peti put već sam počeo i da „glumim”. Ako je moj prvi nastup kao glumca prošao u grčevitom nastojanju da ne zaboravim tekst, sada sam počeo da osećam gde je publika, da primećujem gde ko stoji na bini, da kontrolišem glas i pokrete. To je prelep osećaj u odnosu na ono mumlanje i znojenje sa kojima sam se pre susretao prilikom nastupanja pred gledaocima. Posle predstava na koje je dolazilo i do 200 ljudi problem da recitujem pred 20 ljudi jednostavno je – nestao! Ali, sam broj slušalaca nije bio presudan. Nastupao sam svirajući trubu i pre toga u halama pred hiljadama posetioca sa grupom „Oktobar 1864” kao i sa „Ekatarinom velikom” sa kojom sam nastupao na jednoj turneji. Međutim, to nije isto kao i kada sâm otvoriš usta dok ljudi gledaju šta i kako izgovaraš svaku pojedinačnu reč, pogotovu ako je ceo skup prožet snažnim emocijama kao što je to bilo 2008. godine prilikom tribine na otvorenom prostoru pred 2000 ljudi u vezi sa situacijom na Kosovu i Metohiji.

Posle tog iskustva, kao uostalom i posle nastupa sa „Teatrom Paradoks”, pojavljivanje pred publikom nije više bilo toliko stresno i naporno. Hvala Društvu srpska zajednica na izazovima koji su mi pomogli u ličnom razvoju. Na žalost Društvo, koje mi je ukazalo i čast da oblikujem desetak poslednjih brojeva časopisa „Beseda”, više ne postoji. Jedino su ostale novine „Mostovi” koje sam preoblikovao pre nekoliko godina i koje držite u ruci.

Moje Društvo se ugasilo, ali na svu sreću nije „Savez srpskih zajednica Slovenije”. Želim mu još najmanje 25 godina uspešnog delovanja, i neka mu je sa srećom u ovom turbulentnom i brzomenjajućem svetu.

Predstava: „Zašto pišem pesme”

Scenario: Branko Bačović
Režija: Nenad Muždeka – Harlekin
Glumci:
 Branko Bačović – muž Božidar
 Marija Mitrović – žena Mirjana
 Dragan Bekčić – Anđelko
 Petar Lagudin – The Đ
Foto: Petra Petan

2018 / Рецитал Солунцима

2019 / Деветнаести фестивал

2020 / Молебан

Језичке недоумице

Како се пише, како се каже - 2. део

А постериори или апостериори

Пише се и једно и друго.

Од латинског *a posteriori* што значи на основу искуства. У Речнику САНУ прилог апостериори пише се спојено а у Речнику језичких недоумица Ивана Клајна растављено.

А приори или априори

Пише се и једно и друго.

Од латинског *a priori* што значи унапред, без претходне провере, независно од искуства. У Правопису спојено: **априори, априоран, априористички**. У Правописном речнику **априорно** = **априори** (а приори).

Бабарога или бабарога

Пише се и једно и друго.

Малим словом **бабарога** кад значи *сѝраш-на сѝара жена којом ѝлаше децу*, а великим словом **Бабарога** као конкретна личност из бајке.

Бабски или бапски

Пише се **бапски**.

Онај који се односи на бабу, који је као у бабе је **бапски**. Звучно **б** испред безвучног **с** прелази у свој безвучни пар **п** једначећи се са њим по звучности. Израз бапске приче или бапска посла значи женски, неозбиљан, невероватан.

Вајда или фајда

Правилно је и вајда и фајда.

Вакуум или вакум

Пише се **вакуум**.

Од латинског *vacuum* што значи празан простор, празнина, безваздушни простор. Исто и **вакуумирати, вакуумиран, вакуумски** и сл.

Ганц или гланц или сасвим

Пише се **сасвим**.

Немачки израз **ganz neu** значи потпуно (сасвим) ново. Оправдано је користити стране изразе кад не постоје домаћи. То важи за писани књижевни језик. У говорном језику (а посебно у језику рекламе) дозвољена је много већа слобода.

Ганц, гланц или сасвим? Правилније је рећи сасвим ново него гланц ново. Препоручује се сасвим.

Гањани или Ганци

Пише се и једно и друго.

Становници **Гане** су **Гањани** или **Ганци** (са дугим а).

Да ли је правилно ћирилицом или латиницом?

У нашем језику ова писма су потпуно рав-

ноправна. Ако попуњавате документа или обрасце обично је пожелјно писати истим писмом којим је сам документ штампан.

Дабл ју или дубл ве

Дабл ју, назив за лат. слово W, што је једнако називу према француском изговору дубл ве.

Ђене ђене или ђене-ђене

Пише се **ђене-ђене**.

Удвојени прилози пишу се са цртицом. **Ђене-ђене** је прилог из турског и значи *још-још, још и којекако, колико-колико, може се иоднећи*: да је само старост, још и ђене-ђене него и болест...

Ђорђа или Ђорђета

Пише се **Ђорђа**.

Властито име **Ђорђе** мења се као именица мушког рода И групе: **Ђорђе-Ђорђа-Ђорђу-Ђорђа- Ђорђе-Ђорђем-Ђорђу**. Властите именице немају множину.

Евангелистичка црква или Евангелистичка црква

Пише се **Евангелистичка црква**.

Званични називи цркава пишу се великим почетним словом прве речи: **Евангелистичка црква, Католичка црква, Српска православна црква, Англиканска црква, Исламска верска заједница**.

Европа или Еуропа

Пише се **Европа**.

Европа је била митска ћерка феничанског краља Агенора. Зевс ју је украо претворен у бика и на својим леђима донео на Крит где му је постала жена. По њој је наш континент добио име.

Жандар или жандарм

Пише се и једно и друго.

Од француског *gendarm* што је првобитно значило коњаник а данас полицајац.

Жандар је и једна слика у картама за игру, дечко или пуб.

Жбуње или цбуње

Пише се и једно и друго.

У Правопису **жбун** и дијалекатски **цбун**.

У Правописном речнику **жбун=цбун** и **жбуње=цбуње** са напоменом да су обичнији облици са **ж**.

За Драгана Зорић или за Драгана Зорића

Пише се **за Драгана Зорића**.

Мушка имена и презимена мењају се по падежима.

Ако истом презимену претходе мушка и женска имена презиме ће бити непроменљиво ако је женско име на последњем месту: **за**

Драгана, Горана и Милеву Зорић. Ако је на последњем месту мушко име презиме ће бити променљиво: **за Милеву, Горана и Драгана Зорића**.

За дуго или задуго

Пише се и једно и друго.

Прилог **задуго** који значи *дуже времена, иодуже*, пише се спојено: вратиће се али не задуго. У дословном значењу пише се растављено: **ципеле за дуго ходање**.

И онако или ионако

Пише се и једно и друго.

Спојено **ионако** као прилог који значи *без обзира на све друго* или *и иначе*: нама су **ионако** све одузели. Растављено **и онако** у свим осталим случајевима: и овако **и онако** нећемо успети.

И сл. или исл.

Пише се **и сл.**

Скраћеница од **и слично**.

Такве су још: **бр.** за број, **стр.** за страна, **чл.** за члан (закона), **и др.** за и други (и друго).

Ја сам или јасам

Пише се **ја сам**.

Глаголске енклитике се пишу одвојено: ја сам, ти си, он је, ми смо, ви сте, они су.

Ја ћу избацити или избаћићу

Пише се и једно и друго.

Футур И (будуће време) од глагола чији се инфинитив завршава на **ти** јавља се у два лика: ја ћу избацити (сложен) и избаћићу (прост).

К граду или ка граду

Пише се **ка граду**.

Када се предлог **к(а)** налази испред именских речи које почињу сугласницима **к, г, х** или сугласничким групама обавезна је његова употреба са непостојаним **а**: **ка кући, ка Крушевцу, ка граду, ка Гочу, ка храсту, ка храму, ка прелазу, ка штали, ка скровишту, ка школи**.

Кабл или кабел

Пише се и једно и друго.

Од француског *cable* и енглеског *cable*: **кабел-кабела-кабелу-кабел-кабелом-кабелу** или **кабл-кабла-каблу-кабл-каблом-каблу**. У Правопису нема **кабал**.

Лавровом или Лавровим

Пише се **Лавровом**.

У инструменталу једине сва презимена словенског порекла на **-ов, -ев** и **-ин** (осим српских), имају наставак **-ом** по именичкој

деклинацији: **Лавровом, Лесковом, Младеновом, Тјутчевом, Пушкином.**

Лапароскопија или лапараскопија

Пише се **лапароскопија**.
Од грчког *lapára* што значи слабина, трбушна шупљина и *skopía*, посматрање, посматрање трбушне дупље помоћу лапароскопа да би се утврдио узрок обољења пише се **лапароскопија**.

Људи или човечи

Пише се **људи**.
Именица **човек** нема облике множине од ове основе, а именица **људи** нема облике једине од своје основе (**људ**). У једнини **човек-човека-човеку-човека-човече-човеком-човеку** а у множини **људи-људи-људима-људе-људи-људима-људима**.

Ма каквих или макаквих

Пише се **ма каквих**.
Речца **ма** се пише одвојено од заменице: **мако, ма који, ма којег, ма кога, ма какав, ма каквој, ма каквом**. Спојено се пише само у везнику **мада**.

Ма како или макако

Пише се и једно и друго.
Од португалског мацао, добили смо име јединог европског мајмуна који живи на гибралтарским стенама, **макако**. Пише се спојено. Речца **ма** пише се одвојено од заменице **како**: **ма како** отпеваш нећу бити задовољан.

На врх или наврх

Пише се и једно и друго.
Предлог (са генитивом) **наврх** који значи на врху, на горњој површини, или непосредно изнад нечега, пише се спојено: **наврх главе, наврх језика, наврх брда**. У дословном значењу предлог на и именица **врх** пишу се одвојено: **попео се на врх Космаја**.

На глас или наглас

Пише се **наглас**.
Прилог **наглас** који значи *јасно*, пише се спојено: смеје се **наглас**. Растављено се пише предлог **на** и именица **глас**: пушење штетно утиче на **глас**.

О ничему или ни о чему

Пише се **ни о чему**.
Када се уз заменицу **ничији** употребљава предлог, он се умеће иза **ни** и пишу се три одвојене речи.

О том потом или отом потом

Пише се **о том потом** или **отом — потом**.
Израз који значи *о њом не треба њоворити сада, нећо кад буде време, касније*, пише се растављено (чита се отом потом, са пренетим акцентом) или са цртом ако се жели истаћи други део.

Павлов или Павлетов

Пише се **Павлов**.
Властито име **Павле** мења се по првој врсти: **Павле-Павла-Павлу-Павла-Павле-Пав-**

лом-Павлу. Не може се мењати по другој врсти као надимци и имена надимачког типа. Присвојни придев је **Павлов**.

Палење или паљење

Пише се **паљење**.
Код глаголских именица изведених од глагола са самогласником **и** у основи презенте обавезно је јотовање. Материјали су **запаљиви** а не **запаливи**, када изгоре добијемо **паљевину** а не **палевину**. Ако је удишемо можемо добити **запаљење** а не **запалење** плућа.

Равнодневница или равнодневица

Пише се и једно и друго.
Равнодневица је боље него **равнодневница**.

Радио или радео

Пише се **радио**.
Радити је глагол шесте врсте који се у прошлом времену мења: **ја сам радио, ти си радио, он је радио, ми смо радили, ви сте радили, они су радили**.
Радни глаголски придев (**радио-радила-радило-радили-радиле-радила**) задржава **и** из основе глагола. Израз **радио** не **радио**, свира ти **радио** значи *истио њи је*.

С лева или слева

Пише се **слева**.
Прилог **слева**, с леве стране пише се спојено као и **здесна**, с десне стране. Удвојени прилози (симетричне везе) пишу се са цртицом: **здесна-слева**.

С обзиром на или обзиром на?

Правилно је **с обзиром на**.

Такорећи или тако рећи

Пише се **такорећи**.
Прилог и речца **такорећи** која значи *могло би се рећи, слободноје речено, оштрилике*, пише се спојено: он је **такорећи** савршен. Када се прва саставница посебно наглашава пише се одвојено: да ли је правилно **тако рећи**.

Талијански или италијански

Пише се **италијански**.
Италија (*Repubblica Italiana*), **Италијан**, **Италијанка** и **италијански**.
Талијан и талијански је застарело.

Ћебад или ћебићи

Пише се **ћебад**. Именица **ћебе** мења се у једнини по другој врсти **ћебе-ћебета-ћебету-ћебе-ћебетом-ћебету**. У множини има и облике по другој врсти **ћебета-ћебетима** и облике суплетивне множине од збирне именице **ћебад-ћебади-ћебади**. Мало **ћебе** је **ћебенце**. Израз **појео би** и **масно ћебе каже се за онога ко је њрождрљив, лаком на јело**.

Ћеваџиница или ыеваџиница

Пише се **ыеваџиница**.
Безвучно **п** испред звучног **џ** прешло је у свој звучни пар **џ** једначећи се са њим по звучности: **ыеваџија, ыеваџија, ыеваџијкин, ыеваџијски** али **ыеваџ** и **ыеваџчић**.

У Боки или у Боци

Пише се у **Боки**.
Географска имена теже да сачувају неизмењен номинални облик.
У Речнику језичких недоумица Иван Клајн каже да се допушта и **Боци**.

У будуће или убудуће

Пише се **убудуће**.
Прилог **убудуће** који значи *огсага, нагађе, у будућности* пише се спојено: **убудуће** се снађите сами.
Предлог **у** и придев **будући** у средњем роду, **будуће** пишу се растављено: у **будуће** планове унели су и наше жеље.

У Гњилану или у Гњиланима

Исправно је у **Гњилану**.
Гњилане, из **Гњилана**, у **Гњилану**, а не у **Гњиланима** или у **Гњиланама**.

Фамилија или фамилиа

Пише се **фамилија**.
Од латинског *familia* породица, род, порекло.

Фармерице или фармерке

Пише се и једно и друго.
Фармерице или **фармерке** су панталоне од грубог памучног платна, обично плаве боје, с нитнама на џеповима и појачаним шавовима које су кројене по узору на радно одело америчких фармера. Обе именице имају само множину: **фармерке-фармерки, фармерице-фармерица**.
Фафарони или феферони?
Правилно је **феферони**.

х или Х

Пише се и једно и друго.
Мало **х** је скраћеница за час, сат и знак за висину у математици.
Велико **Х** је међународни знак за болницу.

Цап царап или цап-царап

Пише се **цап-царап**.
Цап је узвик за изражавање брзог хватања, са појачаним значењем **цап-царап**. Са цртицом се пишу и удвојени узвици (симетричне везе): **јао-јао, куку-леле, хм-хм, туц-муц, шућ-мућ, туп-топ, о-рук, хо-рук, хокус-покус, ији-ју, хе-хе-хе, бла-бла-грућ, ав-ав-ав**.

Чамити или чамети

Пише се **чамити**.
Боравићи неће у чами, усамљено пише се **чамити**.

Цаба или цабе

Пише се и једно и друго.

Шаптач псима или шаптач паса

Пише се и једно и друго.
Припадање се може изразити посесивним генитивом (**шаптач паса**) или посесивним дативом (**шаптач псима**).

PRIČA O KOSTI POEMA

I

Čuo sam strašnu vest,
u stvari tragičnu,
o Kosti, seljaku iz mog sela.
A taman me želja zanela
da opevam mladost dičnu
poznatog čiče,
kad čuh, eto,
tako strašne priče.

Kostu su, ispred njegove kuće...
Ali, o tome malo kasnije
slušaoci čuće.
Ne mogu priču započeti
tako tužno.
I sunce, da bi zašlo,
mora da zasije.
U svakoj priči o životu
treba da se seti
i onih lepih dana.
Mislim da nije ružno
i da nije greh
pričati tako
pored svih ranâ,
jer šta je život drugo
nego suze i smeh.

Dakle, Kostu sam dobro znao
kao što se zanju ljudi na selu.
I sad je, u mislima, lik pred mene stao:
Koštunjav čičica u trošnom odelu,
obrazi upali od mršavosti
al' po hodu vidiš da je zdrav i jak,
i vidim duge brkove sede
koji su bili Kosti
zaštitni znak.
Bio je generacija moga dede,
sedamdeset prešao davno
ali se, onako koštunjav,
držao uspravno.

Kad je, sedeći iza stola,
pio rakiju,
svedok je njegova Mitra
a i deca ne kriju
da je odjednom do pola
ispijana litra.

Kad je bio mlad, priča dalje kaže
(sve su istinite vesti),
bilo mu je najdraže
rakiju u tanjir sipati,
zamrviti hleba
pa s kašikom jesti.

Ali, o Kosti reći treba
da je bio vredan poput mrava:

Majstor nad majstorima
kad se krov na kuću diže,
kad se pravi točak vodenici,
kad se kosi trava;
za konje pravio amove,
znalac kukuruza, pšenici...
Bilo ko da pozove
Kosta vremena ima,
Kosta svagde stiže!

Sa ženom Mitrom, koju pre spomenuh,
petoro dece Kosta je stekao.
Tu se ne moram mučiti zbog rime –
u našem selu odavno je čuh.
Veliki pesnik – NAROD mu ime
ovako je o njima rekao:

*Kosta i Kostadin,
Mitra i Miladin,
Zorka i Mara,
Gospa nema para.*

Koste se dobro sećam
iz svoje mladalačke dobi:
jednom prilikom me strašno izgrdio.
Stvar nimalo ne većam
i nikad nisam tvrdio
da nisam kriv sâm.
Povod: naše se krave
najele zobi
i našle iza Kostine brave.
Otac je stvar gladio
tvrdeći da neće više.
Naravno, štap je radio –
po zadnjici dobi'
pa se te scene dobro upamtiše.

Od kada Kostu znam
uvek je isti:
čast svemu al' brci su glavni.
Nekad su to, vele, bili brčići
baš kakve žene vole.
Sada pred vas otkrivam
događaj davni
kad je Kosta bio Kole.

II

Bilo je to još u mladosti
prvih godina braka.
Mitra je bila kao ruža,
volela ga... prava divota,
ali je krv mladalačka, jaka,
naredila Kosti
da pogleda preko plota.

Tamo se, po nesreći, nađe
komšinica Lepa.

Bila je kao što ime kaže.
Kostu su (zbog one: tuđe slade),
počele želje da dráže
i da mu ne daju mira.

Dugo se Kole mučio,
pored žene postao samac
istrغانih snova,
i najzad se odlučio
zabaciti mamac.
Lepa oštro reagova
govoreći da je ne dira,
da će reći mužu,
da će Mitri reći,
i sve tako dalje.
Kole ne odusta;
svakim danom komplimente šalje
kakve su samo ljubavnici znali.
Jednom Lepoj osmeh sinu sa usta,
drugi put Koletu brčiće pohvali.

Koletu postade jasno tada
da stvar dobro ide
i da se, znači, isplatio trud.
Kamen mu se sa srca skide:
„E, videćeš Lepa sada...
hm, poznam ja žensku ćud.“

Dosta se, brate, mučio,
pretrpeo grdne muke.
Mnogo je truda sručio
i sad je cilj na dohvat ruke.
Spomenu ovce, kolibe, šljivike,
spomenu večeri letnje.
Slep je bio za druge vidike
jer paša za oči su Lepine kretnje.
Zato se još jače u napad dade –
u kidisanju ne imade stanke
i Lepa konačno pristade:
„Dobro, ali da mi kupiš opanke!“

Kole pomisli da nabija pazar
ali Lepa ne smanjuje cenu.
Šta će, prihvati ponudu njenu –
nove opanke kupiće za dar.

Već prvog pazarnog dana
lati se kolâ i konjâ.
Dva je sata daleko Sana
a i Mitra se nešto uzvrpolji
ali šta će, cena je to donja,
ne postoji plan bolji.

Čudu se čudiše konjića dva vrana:
nikad s pazara tereta manja!
Sunce se već spustilo nisko,
za njim je ostajala Sana...

Kole je opanke uz sebe pritisko –
on već zagrljaje s Lepom sanja.

Istog dana Lepoj dade znak
našto mu ona namignu.
Čim je pao mrak
Kole se iz kuće dignu
sa skrivenim opancima.
Srce mu kao čekić tuče
dok se mota šljivicima.
Najzad kroz mrak vidje: lik se odvuče
kolibi – mestu dogovora.
Odmah do kolibe skače.

I tako... sve se reći ne mora...
Uglavnom, nežno je Koleta stiskala
a opanke mnogo jače...
Koletu je tako prijala
da je huktao prepun strasti,
jer eto, plodove upornosti obra.
I poredenje je moralo pasti:
„Uh, što moja Mitra nije tako dobra!“

Odoše opanci – avanture žrtva,
sve potonu u noć mračnu...
Kole je, preko srca mrtva,
kod kuće uradio zadaću bračnu.
Nek ide do đavola pravilo strogo
jer Kole sada nove pute utra...
Ni u snu nije pomisliti mog'o
šta će ga zadesiti sutra.

Ujutro rano pred kuću kroči –
namenjen bi u njivu ići.
Da li ga lažu rođene oči,
ili su tu – novi opančići!?

Mitra odluči ćutati o svemu.
Računa: njega će ćutanja da satru.
Pozna ona Koletovu žicu:
za jednu reč on bi opanke u vatru!
Ćuti, a osmeh joj igra na licu –
često su je vidali nasmejaju.
Nije to mala stvar:
dva puta ljubav u jednom danu
i novi opanci na dar.

O tom događaju biće dosta.
Koletov slučaj nek u nauk bude
svima što se tim putem daše.
I kao stari pričao je Kosta:
Nikada se ne prevarih u ljude,
a žene me dobro nasankaše.

III

Tako sam mislio priču okončati
ne otežući je predugo.
Bio bi lep kraj, ali... eh,
moram argumente dati
za tvrdnju: život nije ništa drugo
nego suze i smeh.
Devedeset peta. Septembar.
Nazire se kraj rata –
sudbina je dugo crnu vunu prela.
Čika-Kosta, već prilično star,
je među retkim žiteljima sela.
(Slušaoče, znaj,
da je ruka dželata
ovoj priči diktirala kraj).

Horda je reku pregazila
mašući svojim barjakom.
U našem selu visoko ga digla,
i strašan pokolj počinila
nad glavom svakom
do koje je stigla.
Kostu su, ispred njegove kuće,
zaklali na panju,
gde je godinama cepao drva.
I sama u jadnom stanju
Mitra ga je videla prva.
Naslonjen je bio na zid kuće
kao da sedi,
vrat mu crven od krvi vruće,
staračko lice... grozna slika.
Mitri se srce sledi,
na oči joj pade mrak...
Videla je samo nož u vojnika
i na čelu zelen trak;
i reči je čula:
„Tebe bih rado na onu šljivu,
čuješ li, babetino trula,
ali te ostavljam živu
da pričaš koliko je...“

(Na sav glas je ime rekao,
priznavajući zlodelo svoje),
„... srpskih glava posekao.“

Sa sobom je odneo
u očima zverski sjaj.
Da, to nije čovek, već zver – krvopija.
Zar bi to mogli uraditi ljudi?
Ne zna se šta će reći istorija,
Al' se zna kako će Gospod Bog da sudi.

Eto, uradih nameru svoju.
Nezadovoljni nek mi oprostite,
a ostali – popijmo šljivu koju
za pokoj duše čika-Koste.

Marinko Jagodić Maki

POSLE ČETVRT VEKA

Ovi dani teku kao brza reka,
Čas srećni, čas tužni u društvo mi kroče;
I dok dlanom o dlan prođe četvrt veka
Otkada si od nas otišao, oče.

Često se prisetim zavičajne grude –
Nostalgija vešto put do srca nađe.
Zar je tako, oče, moralo da bude,
Zašto tako rano tvoje sunce zađe?

Pokolenje novo raste u slobodi,
Ti za njih u priči jedino postojiš,
A priča sećanje ka izvoru vodi
I ti u toj slici neuništiv stojiš.

Nostalgični dani moju priču sročē,
I srećni i tužni, ko bi da ih broji...
Stariji sada sam ja od tebe oče,
Jer u tvome svetu vreme večno stoji.

Ja sa optimizmom u budućnost gledam –
Na sudbinu čovek žaliti se ne sme;
I trudim se da te zaboravu ne dam
Pišući katkada ove tužne pesme.

Marinko Jagodić Maki

Мисли оца Тадеја

О БЕСКОНАЧНОМ МИРУ

По сваку цену сачувај свој унутрашњи мир. Немој свој унутрашњи мир да даш ни за шта на свету!

Помири се сам са собом и помириће се са тобом и небо и земља!

(Свети Исак Сирин)

Видите какве су то дубоке мисли, много пута то понављам али нисам могао ни до данас тај степен достићи. Хвала Богу да сам био с Русима, па сам могао да читам дела Светих Отаца. Свети Исак Сирин је несравњив психолог међу Светим Оцима. Свети Исак Сирин нам говори: Ми сви можемо бити добри ако се сјединимо са извором живота - с Богом, свим својим срцем. Он ће нам дати снаге да волимо и себе и ближње. Без Господа ни себе не можемо да волимо. Многи често падају у очајање и дижу се против свога живота, одузимају себи живот, јер без Господа не можемо ни себе волети, а како ли рођене и ближње, или чак непријатеље. Са Њиме можемо све, јер је Он наша снага и живот. Своје срце морамо некеме поклонити а ако га поклонимо некеме од људи на земаљској кугли они нас могу повредити. Ми сви тражимо бесконачну и неизменљиву љубав, бесконачни мир, а ко нам то може дати? Не могу ни отац, ни мајка, ни брат ни сестра. Сви нас они могу оставити, презрети и одбацити. За што? Зато што смо сви ограничени и временом и простором и сви смо у борби са силама под небом које нам стално прљају мисли.

О БОГОМОЉАЧКОМ ПОКРЕТУ

Богомољачки покрет је постојао и пре Првог светског рата и за време Првог светског рата. Наш народ је много страдао. Наши војници који су били у борбама молили су се Господу да им Господ сачува живот, кад се врате да ипак затекну породицу.

Богомољци су се интересовали како живе калуђери, свештеници, епископи, па нису много обраћали пажњу на пост, нису ни знали како. То их је одбило од Бога нашег, одбили су их и епископи и калуђери и свештеници а ја сам био млад монах и нисам уопште хтео са богомољцима да ступим у додир јер кажу то су покварени људи. Како су их одбили и епископи и монаси они са Запада су дошли и почели сами да се организују, основали су своју хришћанску заједницу у Крагујевцу, купили су штампарију и почели су да штампају Јеванђеље, али уместо да се моле Богу почели су да призивају духове. Онда су задужили владика Николаја да он уђе у Богомољачки покрет, као велики беседник. Он се много трудио да председници тих богомољачких покрета организовано оду у Хиландар, па су тамо послали и многе професоре теологије, имали су бесплатно путовање, трајало је месец дана. Ови професори теологије су им држали предавања, пажљиво, да не буду увредљиви, да би се одстранили од спиритизма. Владика Нико-

лај је ту много учинио али нажалост нису прихватили сви како треба, сви свештеници ни монаси. Тако увек имамо тих спиритиста, они хоће да призивају духове, а то су духови злобе. То је погрешно мишљење. Да су их прихватили не би било спиритиста ниједног, а сад треба дуго са њима да се прича да дођу к себи. Они виђају Св. Петку и Мајка Божија им се јавља.

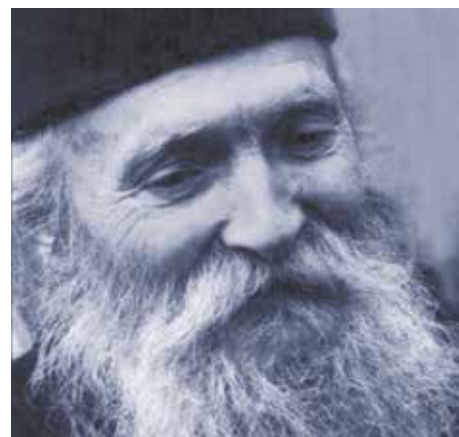
О БРАКУ

Господ каже нашој праматери Еви:

Зато што си послушала змију, зато ће од сада воља твоја

бити под влашћу твога мужа

Господ нам сам отвара пут и открива каква је Његова света воља. Његова света воља се јавља преко родитеља. Ако будемо слушали родитеље ићи ће све добро и биће благословено, а ако им се противимо нема ништа. Иде, иде, али више иде натрашке него напред. На пример, ти си заволео неку девојку па хоћеш по сваку цену. А отац и мајка кажу: „Ма сине није она за тебе“. Али не вреди, завезао враг ум, заробио те и хоће, хоће. „Ма није сине то за тебе“, кажу родитељи. „Наћи ћемо теби другу“. Ма неће другу, хоће ту по сваку цену. Узму се. Мисли идеална. Воле се, кроз неко време изгустира се, то прође и нема ништа. Најбоље је кад се родитељи раније договоре, кад није велика разлика у годинама, и ако се никад нису видели. Најбоље је кад се развије љубав у браку. Тада се не улази у брак са планом, обоје имају благослов родитеља и после иде најбоље... Брак, није то неки леп живот, сладак... Још како је горак. Тек после видиш да ниси слободан. Да си везан, још како везан. Супруга треба да буде послушна супругу. После пада Господ је дао велику власт мужа над женом. Господ је казао праматери Еви: „Зато што си послушала змију, зато ће од сада твоја воља бити под влашћу твога мужа“. Није то потчињеност, него да не би било код брачних другова разномишљење, брачни другови треба да буду једним духом. Црква се стално моли: Дај нам да једним мислом, једним срцем славимо тебе, Бога. Брачни другови су као два тела једно, једномишљеници значи, једномишљење, што хоће муж, оће и жена и обрнуто. Кад су једномишљеници, ево мир, ево рај. Ева се није саветовала са Адамом о понуди змије, она је одлуку донела сама. Наше мајке крше ту заповест, у духовном смислу, после немамо мира и покоја, стварамо пакао у себи и око нас и сви они који с нама живе немају мира. Тим својим поступком оне стварају пакао себи, мужу своме и деци својој и зато бива у породичном кругу пакао. Нема слоге, нема једномишљења. Муж каже једно а она друго. Ако би ти послушала заповест Господњу да ће твоја воља бити под влашћу твога мужа, кад би за тебе важила реч твога мужа ма какав он да је, Господ би због твоје послушности учинио да он буде пле-

менит и да буде најбољи. Не слушаш ти свога мужа, него Господа, то је заповест Господња. Али, ето, наше мајке то не знају нити има ко да им објасни. То тако бива на целој земаљској кугли, њих двоје не могу да се сложе, ратују, нема ни мира ни спокоја. У Београд ми је 1943. г. дошла једна богомољка и донела неке ствари за манастир и тражи од мене да се ја молим за једну породицу. Муж и жена из те породице су имали двоје деце, девојчицу од девет година, која је била паралисана, и сина који је био трговац код једне чувене београдске породице. Када сам се искрено почео молити за ту жену и њених двоје деце имао сам много невоља и искушења. Ни мира, ни спокоја нисам имао. Отишао сам код свог духовника да се исповедим и кажем да кад год се молим за ту породицу немам ни мира ни спокоја. Он мени каже: „Моли се, моли се ти за њих“. Ја сам наставио да се молим, али и даље нисам имао ни мира ни спокоја. Дође та богомољка у манастир и ја је замолим да каже нешто више о тој жени и њеној деци. Она ми је испричала да је та жена била удата за једног Јеврејина у Битољу. Добила је са њим мушко дете које су након средње школе послали да се школује за трговца у једну богату, београдску, трговачку породицу. Они су сматрали да ће се боље школовати за трговца у тој породици. Син је примљен и мајка га је често обилазила. После неког времена и она се запослила код истог трговца да одржава чистоћу у магазину. Кад се вратила кући мужу је рекла да је одлучила да га напусти и да не може више с њим да живи. Она тада није ни знала да је с мужем опет остала у другом стању. Он ју је преклињао да остане, јер су све време живели у слози, без расправа, она је била хришћанка, крстила је прво дете и требала је да крсти и ово друго. Све што су она и муж у животу радили, радили су због деце. Сада више није хтела ништа, већ само хоће да иде. Он већ ожалостњен, када је схватио колико је тврдоглава, пустио је да иде. Након тога она је отишла у Београд и радила је у тој београдској породици. Ја сам у Београд ишао где она ради, да причестим то њено дете. Девојчица није баш ни здрава умом, а не може ни рукама ни ногама. Све што јој је муж казао, све се обистинило. Ето, много шта нисмо знали а Господ нам открива, и сад нам остаје још да се потрудимо да будемо добри.

Poučne priče

Kristal i led (Jovan Jovanović Zmaj)

Jednog sunčanog zimskog jutra stajalo je parče kristala na prozoru nekog naučnika, pak se sijalo da ga je divota bilo pogledati. A napolju o striji visila je jedna ledena sveća.

„Uzalud se ti, kristalu, ponosiš“, reći će ledena sveća, „nisi lepši od mene. Dakle, i ja sam to isto što i ti.“

„Izgledaš sad tako, ali nisi isto što sam ja“, odgovori kristal sasvim mirno.

„Nije to da izgledam samo, već je baš tako u stvari. Eto, blistam se na suncu isto kao i ti.“

Kristal je učutao. A sunce se dizalo prema je jugu. Ljudi govorahu: „Danas je baš krasan topao dan.“ Ali ta toplota ledu nije prijala; počeo se topiti, pa kad je ostao još samo jedno parčence od ledene sveće, i to pada na zemlju, u blato.

„Eto, vidiš“, reče tada kristal, „tako prolaze svi koji se zavaravaju spoljašnjim izgledom, pak se zato ponevide. Čim na njih sine sunce istine, sva im se lepota rastopi, lažni im se blesak ugasi.“

Kristal je i dalje blistao na suncu, on se nije rastopio, jer je zaista drugog jestestva nego što je led.

Manje poznate reči: ponevide – ponese; jestestvo – priroda.

Rasizam u avionu

Jedna žena, belkinja, stara oko pedeset godina, dobila je mesto pored jednog crnca. Vidno uznemirena pozove stjuardesu.

Stjuardesa: „U čemu je problem, gospođo?“

Bela žena: „Zar ne vidite? Sместili ste me pored crnca!! Nezamislivo mi je sedeti pored jednog od tih... tih grozних ljudi. Dajte mi drugo mesto, molim vas!“

Stjuardesa: „Čini mi se da su sva mesta zauzeta. Molim Vas dozvolite mi da proverim da li ima ipak neko prazno.“

Stjuardesa se udaljila i vratila nakon nekoliko minuta: „Gospođo, u ekonomskoj klasi nema mesta. Imamo još jedno jedino mesto u prvoj klasi.“

Pre nego je gospođa uspeła izustiti i jednu jedinu reč, stjuardesa nastavi: „Znate, u našoj avio-kompaniji je gotovo nedopustivo da putnik iz ekonomske klase sedi u prvoj klasi. Ali, isto tako, bilo bi skandalozno siliti nekoga da sedi pored osobe koja je ispod svih nivoa.“

Zatim se okrene crncu i reče: „Dakle, gospodine, ako želite, uzmite svoj ručni prtljagu i premestite se u prvu klasu.“ Putnici koji su slušali ovaj razgovor spontano su počeli pljeskati.

Frizer i Bog

Čovek je ušao u frizerski salon da se ošiša i skрати bradu kao i obično. Započeo je neobaveznu priču sa frizerom. Pričali su o raznoraznim stvarima i temama. Iznenada su se dotakli teme o Bogu. Frizer reče: „Znaš šta, ja ne verujem u Boga.“

„Zašto?“ – upita ga čovek.

„Vrlo prosto, izađi na ulicu i shvatićeš da Bog ne postoji. Objasni mi ovo: da Bog postoji, da li bi bilo toliko bolesnih ljudi na planeti? Da li bi bilo napuštene dece? Da li bi bilo ratova? Da Bog postoji, ne bi sigurno bilo patnje i bola. Da ima Boga, sigurno ne bi dopustio ove stvari da se dešavaju. Nema Boga.“

Čovek je začutao. Zvučalo je kao da frizer ima pravo. On sam nije imao kontra-argument. Par minuta je prošlo; frizer je završio svoj posao.

Čovek je platio, zahvalio se i izašao iz frizerskog salona. Ubrzo nakon što je izašao ugledao je čoveka sa dugom kosom i zapaštenom bradom. Izgledao je sav neuredan i nepočešljan. Čovek je na trenutak zastao gledajući ga. Odjednom se okrenuo i vratio u frizerski salon i rekao frizeru: „Znaš šta? Frizeri ne postoje!“

„Kako ne postoje?“ – upitao je frizer.

„Pa fino ne postoje, jer da postoje ne bi bilo neurednih i zapaštenih ljudi kao što je onaj na ulici kojeg sam sad video.“

„Prijatelju moj, frizeri postoje, samo što ljudi ne dolaze k njima.“, uzvрати frizer.

„Tačno!“, potvrdio je čovek i dodao: „Isto tako i Bog postoji samo što ljudi ne dolaze k njemu!“

Važno je slušati

Jednom je prilikom jedan čovek pozvao svoga prijatelja, Indijanca u goste u veliki grad. Čovek je poveo Indijanca u razgledanje grada i dok su se šetali Indijanac, najednom, reče: „Čujem cvrčka!“

„Nemoguće da od ovolike buke, brujanja automobila i galame, ti možeš čuti cvrčka“ – reče čovek. Indijanac se na to sagne, razgrne grm i pokaže malog cvrčka. „Kako?“ – upita čovek. Indijanac na to zatraži jedan novčić i ispusti ga na pločnik. Novčić zazveči! Prolaznici se zaustaviše i okrenuše prema mestu odakle je dolazio zvuk palog novčića. „Ono što si naučio slušati čućeš, ma kakva buka bila, gde god bio“ – odgovori Indijanac – „kao što vidiš, svi ovi ljudi su u buci ipak čuli novčić ali cvrčka nisu čuli.“

Najvažnije je slušati, i zato probajte čuti i ono na šta niste navikli i što možda ne očekujete. Otvorite svoje srce i svoj um i za neke nove, drugačije stvari, jer to što mi ne primećujemo ne znači da ne postoji ili da je nemoguće.

Kako je nepismeni policajac postao bogataš u Americi!

Obrač Milićević, rodом iz sela Zvjerine u Hercegovini, gde ne uspeva ništa drugo sem Hercegovaca, odlučio da se 1922. prijavi za žandara u Bileći. Prođe sve ispite. Bio je zdrav ko dren, pametan, pošten i hrabar, pogađao je u metu, trčao brže od ostalih, rukovao sabljom i bajonetom, bacao najdalje kamena s ramena, nije pušio ni pio, a bio je, kao što se zna, iz dobre familije... Na kraju, pošto ga primiše u žandare, trebalo je da potpiše rešenje, ali on odbi da to učini.

„Zašto nećeš da potpišeš?“, upitaše ga.

„Ne umijem“, odgovori. „Nijesam pismen“.

„Kako, jadan, nijesi... pismen? Pa kako ćeš pisati prijave i zapisnike kad se što desi?“

I tako ga i pored svega ne primiše u žandare, te se on iseli u Ameriku, kuda otputova italijanskim šipom „San Đovani di Mesina“ iz luke Kotor, gde je neki Dubrovčanin, po imenu Baltazar Gradi, sakupljao Hercegovce za rad u rudnicima Bjut Montane. Kao što kaže stara poslovice: „Hercegovina sav svijet naseli, a sebe opet ne raseli.“

Posle mnogih potucanja, Obrad, kojem su u Njujorku upisali novo ime O' Brajen, tražeći mesto slično rodnoj Zvjerini, naseli se na severozapadu države Arizone, prema granici Kalifornije, ispod planine Krosman. Živeo je siromašno baveći se onim čim se bavio i na Zvjerini - uzgajao ovce čije je meso prodavao u obližnjem gradu Havasa Sitiju. Država Arizona mu je dala sto jutara potpuno neplodne zemlje za simboličnu cenu od pet dolara. Jednoga dana dok je kopao veliku rupu da napravi čatrnju, istu onakvu kao što je imao u Hercegovini (u tom kraju nije bilo druge vode sem kišnice), iznenada poteče nafta. Postao je tako bogat preko noći. Sagradio je prostranu kuću u kolonijalnom stilu, a za svoju dušu podigao jednu sasvim malu, kamenu, kao što je bila ona u kojoj se rodio, sa ognjištem, gredama i ovnujskim kožama na kojima je spavao sanjajući Zvjerinu.

I tako, dođe i dan da se njegova kompanija spoji sa Standard oil kompanijom, koja je iz Feniksa poslala čuvenog advokata da se potpišu ugovori. Ali on odbi da stavi svoj potpis!

„Zbog čega nećete da potpišete ugovor?“, upita ga zapanjeni advokat.

„Nijesam pismen“, odgovori on.

„Gospodine O' Brajen“, reče advokat, „vi ste jedan od najbogatijih ljudi u Arizoni. Šta biste tek postali da ste znali da pišete!“

„Postao bih žandar u Bileći“, odgovori Obrad.

To je genijalna priča Moma Kapora.

Anekdote i aforizmi

Mark Tven u njujorškom hotelu

Pojavio se jednog dana Mark Tven u nekom njujorškom hotelu s kovčegom i jednim dugačkim užetom. Kad se hotelijer malo približe zainteresovao za tu neobičnu opremu, Mark Tven mu odgovori:

– Ovo uže mi služi ukoliko kojim slučajem u hotelu izbije požar. Tada se po užetu lako mogu spustiti s prozora.

– Sjajna ideja, gospodine Tven! – prekide ga ovaj, ali vas moram upozoriti da je kod nas običaj da gosti s užetom za prenoćište plaćaju unapred.

Valentina

Valentina je bila žena neopisive lepote. Toliko je bila lepa da ama baš nijedan muškarac nije mogao ostati spokojan u njenom društvu. Smatra se da je možda bila i jedna od najlepših Ruskinja svih vremena. Ali, imala je iza sebe nekoliko propalih brakova, a poslednji je bio sa velikim ruskim satiričnim pesnikom Sjerovim. Jednog dana Valentina se teško razboli. Kada je osetila da joj nema povratka zamoli Sjerova:

– Hoćeš da mi podigneš spomenik od kamena i da mi u kamenu uklešeš stihove, jer si poznat poeta.

Poeta pristane. Ali ga Valentina zamoli da stihove odmah napiše, jer hoće da vidi šta će na kamenu biti uklesano. I još doda: „Ali nemoj neistinu, nego onako kako je bilo, pa ma šta da napišeš ja se neću ljutiti.“ Pesnik uzme hartiju i pero, pa u dahu napiše:

„Moja Valentina leži sred ove rake

Verna žena mnogih koju prekri tama

Spasi je gospode od dosade svake

Jer prvi put ona leži sama“

Dva vola

Aristip iskaše poveliku sumu novca da jednog mladića uči. Ali, otac učenikov mu rekne:

– Pa za toliko novaca ja mogu da kupim vola.

– Kupi, pa ćeš onda imati dva vola, – odgovori filozof.

Magarac

Na dvoru pruskog kralja Fridriha II bio je kompozitor i dirigent Josef Kvant, čovek za koga se pričalo da ga ništa ne može iznenaditi niti iznervirati. Kralj je to hteo da proveriti i pred jedan koncert je krišom uzeo note i krupnim slovima napisao: „Kvant je jedan magarac!“ a onda stavio i svoj potpis da ne bi bilo sumnje u autora te tvrdnje. Dirigent je došao na svoje mesto, pročitao šta piše i mirno dao znak orkestru za početak. Vladar je sačekao par trenutaka a onda ga prekinuo:

„Da li ste pročitali šta piše na vašem notnom papiru?“

„Da, Vaše Veličanstvo!“

„I niste se uvredili?“

„Ne, Vaše Veličanstvo!“

„E, pa onda to pročitajte pred svima!“

„U redu Vaše Veličanstvo. Dakle, ovde piše: Kvant je JEDAN magarac, Fridrih DRUGI!“

Stevan Sremac

Neki pesnik koji je sebe smatrao genijalcem jednom prilikom upita Sremca:

– Da li ste u novinama pročitali moju poslednju pesmu?

– Ako je zaista poslednja, onda je izvrsna! – odgovori mu Sremac.

Sedi Stevan Sremac u bašti kafane „Tri šešira“ i ugleda svog prijatelja Miku, koji se bio sav pogurio i iskrivio.

– Šta se to desilo s tobom, Miko?

– More, Stevo, opet me stegao onaj išijas! – požalio se prijatelj.

– A ja mislio da vataš mačke po sokaku! – našalio se Sremac.

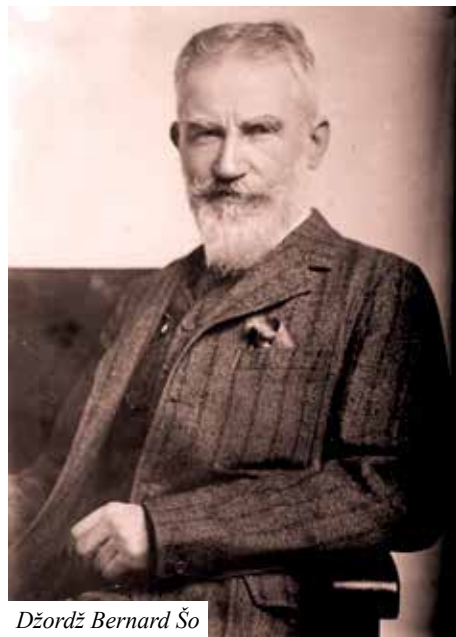
Jednom prilikom profesori Treće beogradske gimnazije, u kojoj je Stevan Sremac predavao istoriju, morali su „pod hitno“ da se potpišu na nekom

zvaničnom aktu. Školski poslužitelj nije mogao da nađe Sremca ni kod kuće ni po obližnjim kafanama. Sutradan je direktor gimnazije pitao Sremca:

– Pretpostavljam da ste bili kod „Tri šešira“?

– Jesam. – priznao je Sremac, a zatim uz smešak dodao – Znače, to je moja druga Treća gimnazija.

Kada su u školi pravili raspored časova, Sremac je uvek tražio da njegovi časovi budu posle deset sati. Kada mu je direktor rekao da

Džordž Bernard Šo

ostali profesori negoduju, Sremac mu je odgovorio:

– Da sam hteo da ustajem rano išao bih u pekare, a ne u gospodu profesore!

Bernard Šo

Šo je jednom prilikom prisustvovao premijeri svoga dela. Publika je burno aplaudirala, a jedan gospodin je uporno zviždao. Kada se oduševljenje publike stižalo, Šo se okrene u pravcu odakle se čulo zviždanje i reče: – Gospodine, sa vašom ocenom svoga rada potpuno se slažem. Ali, šta možemo raditi nas dvojica protiv čitave publike!

Nesposobni imaju sposobnost da onesposobe sposobne.

Crnogorci o težini Zemlje

Sjedio kralj Nikola pod Brijestom kao obično, okružen glavarama i narodom. Čitajući novine, nešto je mislio i smijao se. Upita ga jedan vojvoda: Molim te, gospodare, kaži nam šta je to toliko smiješno u te novine.

– Kako što, ljudi, kad eto su izračunali koliko je Zemlja teška. Dok je Kralj o tome razgovarao i objašnjavao, upade mu u riječ jedan seljak: Vala, gospodare, mogu vjerovati u pisanje novina, eto, one, fala Bogu svašta pišu. Vjerujem i u kilograme, ali se čudim koliki je bio taj kantar, a još mi je za više čudo, od čega ga je objesio kad je Zemlju mjerio!

Teodor Štorm

Na nekoj večeri jedna je dama, koja je sedela do nemačkog pesnika Teodora Štorma, počela razgovor o bigamiji jer su lokalne novine upravo objavile članak o toj temi. Nakon nekog vremena upita ga:

– Šta mislite, gospodine Štorm, koja je najstroža kazna za bigamiju?

– Najstroža?! – zamisli se, ali ubrzo odgovori: – Dve tašte.

Tales

Grčki filozof Tales (625 - 547. p. n. e) između ostalog, je predvideo pomračenje Sunca koje se dogodilo 584. godine pre nove ere, izmerio je visinu piramida pomoću dužine njihove senke, a dokazao je i nekoliko geometrijskih teorema, a jedna se i danas naziva po njemu. Jednom prilikom je gledajući više u zvezdano nebo nego kuda je hodao, priča se, upao u jamu. Na njegove pozive za pomoć odgovorila je jedna starica koja se tu zatekla i tada ga posavetovala: „Ti ne vidiš ni kuda hodaš, a hoćeš da saznaš šta se na nebu dešava!“

Mudre misli

Blago onom ko se tuđom štetom opameti, a teško onom koji svojom mora.
 Bogat je ko nije dužan, a mlad ko je zdrav.
 Bogatstvo menja ćud, retko nabolje.
 Bogatstvo nikad nije sito.
 Bolja je poštena smrt nego sramotan život.
 Bolja je svoja proja nego tuđa pogača.
 Bolje je dobro slušati, nego loše zapovedati.
 Bolje je dobroga služiti, nego rđavu zapovijedati.
 Bolje je ne početi, nego ne dočeti.
 Bolje se s junakom biti, nego s rđom ljubiti.
 Bolje suv hleb s poštenjem nego kolač s nepoštenjem
 Bolje ukor mudroga, nego hvala ludoga
 Bolje vrabac u ruci, nego golub na grani.
 Caru carevo, nama naše.
 Celo leto jedna šljiva, i ona crvljiva.
 Crno rade a još crnje misle.
 Čovjek sve dava za obraz, a obraz ni za šta.
 Čuturom se pregrabi i najveće bure.
 Čuvaj se mnogih ako se ne bojiš pojedinaca.
 Čuvaj se onih koji kroz smeh ujedaju.
 Čuvaj se onoga ko stavlja obraz pod opanak.
 Čuvaj se tihe vode i psa koji čuti.
 Dobar esap lasno kupca nađe.
 Dobar posao se sam hvali.
 Dok dete ne padne, ne može naučiti da hoda.
 Drvo bez grane i čovek bez mane - ne mogu biti.
 Duboka voda je bistra, a plitka mutna.
 Dva lješnika, orahu su vojska.
 Dva puta mjeri, a treći kroj.
 Dvapat zine – triput slaže.
 Gde je stida, tu je i poštenja.
 Gde miš ne cijuče, tu ni pile ne pijuče.
 Gde nije mira, nema ni sreće.
 Gde se ništa ne može pomoći lepo je osmehnuti se.
 Gde se pije primakni se, gde se bije odmakni se.
 Izvalila magla panj.
 Izvan očiju, izvan srca.
 Kad je dobre volje, svega je.
 Kad je glava luda, sve telo strada
 Kad lažeš, kreću li ti se zubi.
 Kad legneš znači - predao si se.
 Ko nema sokola i kukavici se veseli.
 Ko se Boga ne boji i ljudi ne stidi beži od njega.
 Ko se na tuđim kolima vozi, neće daleko otići.
 Ko se ne muči u mladosti, kuku mu u starosti.
 Ko svoj može biti, tuđ nek ne bude.
 Koja Crkva ne pomaže, ne valja joj se ni moliti.

Koja kokoš mnogo kakoće, malo jaja nosi
 Koja se često ogleda, slabo kuću nadgleda.
 Koja se ne rekne, ona se ne čuje.
 Kome svijet kroji kapu, onaj ide bez kape.
 Krivac se i senke boji.
 Kućni prag je najveća planina.
 Kupuj prvo suseda, pa posle kuću.
 Lako je iza šest volova gurati plug.
 Lepu ženu i vinograd pored puta ne treba imati.
 Lovac je da lovi, a prepelici da se čuva.
 Ljubav ne traje dugo ako ukloniš svađe.
 Ljubav nema godina: ona se uvek rađa.
 Ljubazan ali jedva čeka da mu vidi leđa.
 Mnogo je mački celo pečenje.
 Mnogo treba vremena da od deteta čovek bude.
 Ne viči, ono što te je snašlo nećeš tako oterati.
 Ne zaboravljaj na smrt, i ona tebe ne zaboravlja.
 Nema većeg zla, od zle pameti.
 Nije nikakva majstorija među dobrima dobar biti.
 Nužda nauči i babu igrati.
 Njega može da voli samo rođena majka.
 Njegova je reč i prva i poslednja.
 Njegova kokoška vredi više nego nečiji soko.
 Njiva hoće motiku, a ne molitvu.
 Od male iskre velika vatra.
 Od mira glava ne boli.
 Pošten manje obeća, nego što učini.
 Prav se smije, a kriv se krije.
 Pravda ne može ni utonuti ni izgoreti.
 Preko dubokog potoka prelazi poslednji.
 Primaš li poklone, prodaješ slobodu.
 Proricala baba da će biti posle kiše blata.
 Prva je vrlina biti bez mane.
 Ptica po perju, a čovjek se po besjedi poznaje.
 Radi pa se ne boj gladi.
 Rđa jede gvožđe, a tuga srce.
 Rđav je čovek koji se tuđem zlu raduje.
 Srećan je onaj koji sedi u svojoj kući
 Strah je već pola nesreće.
 Svaka knjiga ima svoju sudbinu.
 Svaka muka za vremena, a sramota zavijeka.
 Svaka žurba je spora.
 Sveća je sveća ako je slepac i ne vidi.
 Što ne ide od srca, ne ide ni k srcu.
 Što ne umeš popraviti, nemoj ni menjati.
 Teško svetu kad se lude pojunače.
 Teško tome ko za tuđom pameti ide.
 Tuđa ruka svrab ne češe.
 Zbori pravo pa sedi gde ti drago.
 Zid ruši vlaga, a čovjeka briga.
 Zima ne traži ljepote, nego toplote.
 Zlatan lanac slobodu ne pruža.

